

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Archi-||dioeceseos || Colonien-||sis Descriptio || Historica

Henriquez a Strevesdorff, Martinus

Coloniæ Agrippinæ, 1652

Status III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12065

STATUS

IIII.

STATUS
III

ORDO CIVITATVM.
MAGISTRATUS.

GRande Magistratus etymon nomenq; Magister
Præbet, & ille velut Princeps Curator habetur
Inspectorq; suas qui res quascunq; tuetur:
Iamq; potestatem quâ se respublica fulcit,
Et jam Personam notat hæc, quæ celsa ministræ
Iura Potestatis sublimior ordine prisco;
Inde Magistratus majorque minorque putatur
Ex alioque alius dependet, ut ampla Potestas
Fest magis atque minus. Præstantia Iudicis, atque
Iudicij ipsius Maiestas (omne sub uno
Complecti lubuit) certis monstratur ab ipso
Numine Portentis signis ac legibus, illas
Namque DEUS primum tulit, has exercuit Author
Primus, ab humana post conditione statuque,
Congressuque simul, fuit ipsas esse necessum:
Idque gerendarum per se communio rerum,
Exortæ lites, causarumque ardua moles
Ac quasi plenus ager tribulis, corruptio Iuris
Ne fieret, dudum voluere; quod imbibit olim

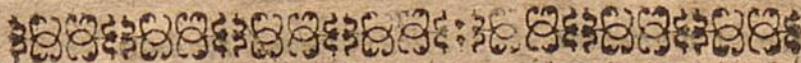
Quintilianæa.

Quintilianus ait sic namque antiquitus Author,
 Ecce, Magistratus legesque capefcimus illas,
 Ne vindex fit quisque sui, ratione viaque
 Iustitia rectâ. Monet hinc, persuadet, & urget
 Iustinianus, * ut ad munus tam nobile, dici
 Quale Magistratus debet, de jure creentur
 Praclari talesque Viri, castissima quorum
 Vita, animus recti studiosus & integra mens est
 Incorrupta fides simulandi nescia, pravo
 Libera ab affectu, privatis libera curis.

Quaritur hinc an sit consultius, esse perennem,
 Anne Magistratum certo sub limine, certis
 Temporibus circumscriptum, magis utile? quondam
 Iura Magistratus Romanorum annua stabant,
 Ad tempus Dictator erat, Consulque regebat
 Ad tempus: summum meruit Traianus honorem,
 Plinius hoc memorat, quod Consiliarius olli
 Perpetuus fuerit, fuerit quoque Scriba perennie
 In Democratia, concludimus ergo, statuto
 Esse Magistratum succinctum tempore, summâ
 Utilitate bono, subiectorumque Salute;
 Perpetuum sortitur Aristocratia munus,
 Quando Monarcha regit, nisi Res- & publica quee vis
 Commoda deposcant aliud, dixisse sat esto
 Illa Magistratus de nomine pauca, placebit
 Nunc recto calami specialia tangere cursu.

*l. 6 C. 10.

URBES.

Hoc sic Magistri munere inspecto prius
 Quo nomen amplum fert Magistratus sibi
 Lustranda veniunt illa, qua recto ordine
 Spectant ad Vrbes Interim tamen lubes
 Nonnulla primum indulta, Privilegia,
 Et Iura dependentia ex illis palam
 Examinare, & Urbibus postquam, velut
 Novesio, & alijs, struenda jus datum
 Fuit Moneta, tale jus quidnam fiet
 Referre par est? illud, at quondam, graves
 Penes Trium-Viros monetales erat,
 Quod transtulere postmodum, imperij Facies,
 In se Monarcha, Casares magni, quibus
 Solis id ipsum competere ratum fuit. (a)
 Hinc ipse Valentinianus, maximus
 Mundi Imperator suscipi nobis, dare
 Alijs vicissim noluit nummos, nisi
 Formasset illos nominis imago sui,
 Casarea ut ipsis specimen in fronte adforet
 Authoritatis, Principi vel quod decus
 Honosq; Inre debitus, sua quoque
 Ostenderetur sub typis Imagini.

Herodianus testis ut dudum refert,
 Perennium acri commodus poena (capus
 Cervixq; sensit) Caesar affecit, sua
 Is quod Monetam publicam, falsa nimis
 Curasset informari Imagine, at gravi (b)
 Hodie tenetur ille supplicio, reus
 Laeque Majestatis in crimen cadit
 Corruptor Auri, clanculum vel qui malam

Cudit

[a] l. 2, C. de numm. vet. jure [b] l. 2, C. de fals. mon.

Cudit monetam, & publica in forma modum
Signat, super quo scribit Authorem negans.

At si nunc queras ex quo desumpserit ortum,
A permutando dices traxisse Monetam
Progeniem, sobolesque suas, nam quando domari
Bella nequiverunt, & summa penuria rerum
Acre nimis Telam, paulatim emergeret omnes
Per Patria Fines, nec permutatio tantis
Par foret, angusto nimium sub tempore, flagris;
Materies inventa fuit, taxatio cuius
Publica subvenit rebus quantumque molestis,
Quæis permuandi fuerat sublata facultas.

Primo sane ævo — cuius frigida parvas
Præberet spelunca domos, ignemque laremque
Et pecus & Dominos communis clauderet umbræ,
Argentum nemo, nemo possederat aurum
Neve cupido fuit Gazas nummosque tenendi,
Nam sola fruges, & sola armenta, suaves
Divitia fuerant, & opum pergrata supellex.
Cumque videretur reliquis valde esse necessum,
Ut nummi extarent, illorum nobilis usus
Commodior tanto poterat cognoscier, illos
Portatu quanto leviores sensimus, ipsum
Imo Monetarum post sic urgentibus usum
Mercibus ex ipso natura semine ductum
Inquit Aristoteles, quibus abs subsistere nescit
Qua cunctis cura, Respublica debet haberi.

Nummorum ut usus cepit in patria, statim
Sunt instituta Nundina, pendunt ea
Simul à supremo Principum gradu, quibus
Hæc est Potestas, proximè quotquot jacens
Urbesq;, Municipiaq; audiri solent
In Nundinarum immunitatibus, nihil
Ut fiat, illis quod valeat ullo modo
Præjudicare, injuriamve subdere,
Cæsaris in Aula, teste Sixtino, (a) prens

(a) 1. 1. 9. 9.

Dudm

Dudum receptum est, nostra solennes parat
 Musa annuasq; Nundinas, dein tamen
 Addit semestres, simplices demit quibus
 Mercatus omni septimanâ fit, potest
 Has condere, instituere mutare, ac simul
 Etiam abrogare singulis quisquis locis
 Ex lege iustatâc Magistratus praest.

Est Nundinarum fons origoq; ex Reâ
 Necessitate publica & Patria bono
 Exorta, nam Calistratus magnâ gravis
 Authoritate, maximâ prudentiâ
 Græcos Vir inter, cum Plato leges daret,
 Ut Civitati faustus ac felix foret
 Progressus Ordo, regimen, & constans quies (b)

Apprime vult negotiatores eos
 Requirit ubiq; cum necessitas roget,
 Ut Nundina feliciter possent deîn
 Stare, ac vigere, iuribus multis fuit
 Provisum iisdem, maximum hac inter vides,
 Quod debitores, quotquot existunt, ijs
 Stantibus ab omni creditorum onere, iugo,
 Molestijsq; liberi sint, in loco.

At si forensi publicè quisquam, sua
 Solutioni facere promisit satis,
 Contraxeritve, nil huic quantum Viri
 Docti augurantur, talis exemptio valet
 Prodesse quicquam neve eo gaudet bono.

Subjunge Musa Nundinis pari stylo
 Phœbi, Palæstas, Universitatum erunt
 Facunda sedes, publici qua sunt velut
 Scientiarum in arte mercatus bona
 Et liberali, (c) caterum vocat Plato
 Has academias, studia generalia bene
 Habentur esse seminaria optimi
 Cujus libet, quod surgit; ingenij, malo

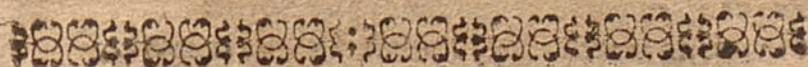
[b] 2, ff. de aund, [c] l. 17, ff. de iur. patr. l. 4, C. de locis

Vt hac Tyrannic odio, ita hac contra bonis
 Principibus usq; maximè cura diu, &
 Noctu fuere, queis labens animus dedit
 Vocare Regalem Academiam suam
 Constantè auditorium, doctos Viros
 Suos Amicos, & suos etiam Patres
 Quod eruditè crederent nullum statum
 In rebus esse publicis, (b) cui iubar
 Aut splendor absq; liceris posset dari
 Ni comparetur saliter, bonis quoq;
 Studijs Inuentus imbuatur, qua gerat
 Deinde Fasces, Prora seu puppis simul.

Australe postquam tetigit Imperium nimis
 Barbarà loquendi norma, dum cuncta propè
 Artes jacerent, commode satis, pius
 Monarcha Carolus magnus & verè quidem,
 Vt à Gothis, à Vandalis, Hunnis, sacra
 Indulta Regni, Iuraq; Imperij, bonas
 Scientiasq; vindicaret, alterum
 Iustinianum prabuit se se, novo
 Quando per Italiam, Galliam, & Germaniam
 Fervore studia pristino flori dedit
 Vbiq; pandens Artium scholas, ijs
 Adytuus parando, liberà dotans manū.

[b] Ar. l. 5. pol.

I.

ANDERNACVM.

Ordine jam recto Patria contingimus Vrbes,
 Quarum prima subit cunctis famosior, illa
 Vult ANDERNACUM dici, celebrisq; Teloni
 Importaturâ Rhenana ubiaq; supremum
 Archidiaecesis caput est, Provincia ad oras
 Rheni Metropolis reliquis ex Urbibus illa
 Ius habet, ut (quoties summus pro tempore Praesul,
 Elector patria princeps Comitum Bonna
 Conscribit, scriptisq; simul graviora Dynastiis,
 Scilicet Ordinibus proponit pondera) claras
 Directrix Rhenana loco sit prima per Vrbes,
 Partim Nobilitas civilis Corpora partim
 In dictâ faciunt, solidantq; novantque decentes
 Vrbe Magistratum, succedit quolibet anno
 Vnus civili, verum alter Consul Equestri
 Dicitur è coetu, sic pulchrum inuenitq; Senatium,
 Hec inter cunctas Vrbs antiquissima flores
 Archidiaecesis, quam retro secla priora,
 Romani occasum versus propè litora Rheni,
 Contra Germanos bellantes, solis ad ortum
 Struxerunt, quando Romana potentia tanta
 Usque sub Augusto capiebat Casare vires,
 Occidua ad Rhenum, pars defensiva quod esset
 Finibus usque suis quingentis longius annis,
 Imperij exemptis Germanis Rhenus ab una
 Atque alia Gallis fuerat disunctio parte.
 Nunc, ut tam celebris, qui Rhenus ab Alpibus exis,
 Ad defendendum, debellandumque rebelles

Inquis

Inque ascendendo descendendo que carinis
 Commoda multa tulit, Romanis usque maneret,
 Filius Augusti Dux belli Drusus ad imam
 Hunc juxta fluvium, summis de partibus oram,
 Plus quinquaginta monumenta locavit, & arces,
 Inter quas, etiam praecleara fuisse leguntur
 Oppida cum Castris; & plura priora tacendo
 Occiduam ad partem, Rheno qua rite Mosella
 Iungitur hic Turris, Nacoque subire videtur
 Hic Antoniacum, propiusque annectitur Ara,
 Bristiacumque, Renomagumque, Genesis regis,
 Inde Verona (alias olim Bona Castra) vocatur
 Iam Bonna, Archipatris Sedes, Veselunga deinde
 (Agrippinenses Romano iure Colonos
 Transeo) Marconium, Buruncum, Dürmagiumque,
 Novesium, Drusi qua mox nova Castra fuere,
 Gelduba, & Aschburgum, Calo Albiniana, Vetera,
 Prater Agrippinas, Vbia se cuncta subesse
 Hac scribunt Patria loca, magni qua Via Drusi
 Olim Romulidum Ducis, atque exercitus ultra
 Ad debellandum Frisos populosque Cheruscos
 Ductus ad Oceanum fluvium prope littora Rheni:
 Unde Dioecesis quondam hac Ripuaria dicta est.
 Et nullo dubitante licet, quam plurima tali
 Castra Dioecesi fuerint comprehensa, suomet
 Ista loco tractanda dabo, quia nullus eorum
 Nomina sat claris expressit versibus Author.
 Hoc verò antiquis extat memorabile scriptis
 E castris istis, Romanorumque stativeis
 Oppida paulatim, Martisque e sedibus Vrbes
 Surrexisse, inter quas Prima fuisse videtur
 ANDERNACUM, at nomen huic quis fecerit Vrbi
 Author, & unde, gravis lis est, nec dicere tutum.
 Has tamen est multis mens & sententia, quodam

Ex Antonino nomen traxisse, sed ista
 Sint utcunque velint, antiqua hoc tempora certum est,
 Nomen amasse diu, poterit tamen omnis ad omnem
 Desuper ornatum discurrere, qualiter olim
 Fecerat, istud huic qui nomen contulit Vrbi,
 ANTENACUM, cuius vis vocis & Emphasis hac est,
 Ut patet, ANTE NACUM: Rivo quia scilicet isti
 Antejacet; terra Meinfeldi è saltibus, Vrbe
 Haud procul à media qui manat in organa Rheni
 Caesaris hac Valentini Vrbs decorata sepulchro est.

Hanc alias * Primus Fridericus nomine firmis
 Turribus & Muris pius Archiepiscopus urbem
 Munit, indultis ipsam plus mille beavit,

Hi Pagi Mysenheim, Kehl, Namedyque propinqui
 ANTENACO subsunt: Mysenheim undique circum
 Atque in vicinis Meinfeldi partibus, imà
 Effodiuntur humo grandes aptiq; Molares.
 Qui Nautis multis & Mercatoribus empti
 Ad Rheni ripam per tympana versa rotantur,
 Puppibus aptantur, Batavasque vehuntur ad oras,
 In quemvis hominum, si res sic postulat, usum.

Est prope Kehl, inter montes insigne videtur
 Carmelitarum, Antonistein nomine, Claustrum,
 Acida diversis præbens medicamina morbis
 Quà salit unda, hujus sanos estate liquores
 Multa caterva hominum, longèque jacentibus, immò
 E queiscunque locis confinibus accola mitem
 Haurit in agrorum curam potumque diurnum,
 Sumitur inde, graves urunt dum membra calores

Ad Namedy festino DE X de nomine nomen
 Quod sibi congeminat, nam postquam Magnus apertum
 Christicolùm primus se Constantinus in orbem
 Duceret, ut justo Maxentius ense Tyrannus
 Concideret, cunctum Romani Militis agmen
 Equè Britannorum Germanorumque coævis
 Finibus, undantem sibi collegisset ad Aram,

Praclarumque Crucis vidisset in aëre Signum,
 Quod certam spondebat opem, certosque triumphos,
 Fulva characterum circum lucente per astra
 Lemmate, IN HOC SIGNO VINCES (foelicus omen
 Nulli unquam affulsit Populove Urbive, Ducive)
 Hinc hominum mens illa, loco quo Numine Divino
 Stat Namedy, fausto Romanis aethere signis
 Arma execrantem gentilia, nobile summi
 Inscrisisse DEI nomen, quod clarius extat
 In Constantini cuspis valido aere Monetis,
 Atque notat Labarum Christi venerabile Nomen.

Iam veluti Sintzig, de quo post mentio fiet,
 Hoc habet ante Vrbes Pagosque Encomion omnes,
 Illic quod primum Vexilli ostensa figura
 Sit Constantino, quo nunc Ecclesia gaudet
 Cum Cruce praefixa: Satrapatus sic quoque polles
 Andernacensis, Namedy specialiter isthoc
 Laudis habere decus, quod ibi ter maximus Orbis
 Christicolim Caesar veri laudabile Christi
 Excusum Nomen Labaris insculpserit, idque
 Perdsr sturo mandarit inesse metallo.

Qui praedicta Urbis superest Situs, ille deorsum
 Ad Rhenum Baccho est partim foecundus, abundas
 Clivosis partim lignique feracibus arvis,
 Circumdantque latus praegnantia gramine prata,
 Inde Monasterium, Benedicti ex ordine distat
 Vix hora, Lach nomen huic, quod vidit in alto
 Supra millenum propè nonagesimus Annus.
 Pulchra vivunt etiam circum, pomaria, muros,
 Collegiumque illic Divi pranobile * Thoma;
 Sursum planus ager, spatium quò circiter hora
 Distat ab Vrbe, locus, Turreis qua dicitur Alba:
 Agrippinensis capit hic exordia, jusque
 Archidiaecesis, cum pluribus auguro illum
 Hunc facile esse locum, de quo canit Ethnicus Author

Quo

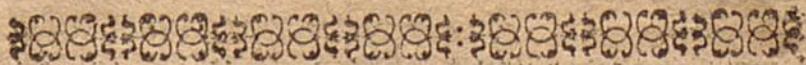
* Cantuariens.

Qui Iulianais fuerat tunc miles in armis
 Marcellinus, eum, Iulianum nempe supremus
 Dum Constantini Magni Legatus abiret
 Adversum Francos simul has venisset in oras,
 Qui transrhenanis VVesterwaldensibus orti
 Finibus, hinc omnes juxta Rhenumque Mosamque
 Vastassent Vrbes, unam hanc reperisse per omnes
 Illasam Turrin, Treviros, interque Colonos,
 Qua divisivo distinguit (ut antea dictum)
 Agrippinatum & Trevirorum limite gentes,
 Parte in utraque datur Ius cernere Principis arma
 Illius, in quorum Tutela est terra nemusque,
 Ante fuit dictum Friderico à Praesule primo
 Qui locus hic primum fuerit conversus in Urbem.
 Ingenti numero Suevi dum Militis Agmen
 Vsq; per Vbiacam pradando, firendo, necando
 Archidicesin debaccharetur, & ignes
 Flammarumque globas vicina per oppida ferret,
 Archipater Fridericus abit longè impare turmâ
 Ad sibi subiectos populos Patriamque tuendam,
 Et fausto hostiles mactat mucrone phalangas.
 Maxima pars ferrum jensit, pars cetera Rheni
 Fluctibus hausta, fugam male consultando paravit.
 Hinc adeo celebris de victo ex hoste Triumphus,
 Quem tulit hic Praesul Superum moderamine juxta
 ANTENACUM (qui Pagus erat tum temporis) ansam
 Præbuit, ut fossis Vicum hunc solidaret, & altis
 Turribus & Muris cinctum, Indultisque potitum
 Auxerit (a) atque ultro pulchram mutarit in Urbem.

Hanc Dux Baudifius Guilhelmus Marte cruento
 Insanum tristi Suevorum tempore frendens (b)
 Pressit, & oppressit, crebrisque excursibus agros
 Infestos Vbiorum habuit pradando sed Anno
 Posteriore ferox Suecorum exercitus Urbem
 Liquit, & inde Sui fuit huc in Principis usque
 Vrbs servata manu, atque hodie servatur Eidem.

[a] An. 1107. [b] An. 1632.

NOVA.

II.

NOVESIUM.

NOVESIUM quondam, qua post Vrbs Nussia dicta,
 Archidiceps Caput est, quam circuit unda
 Inferior Rheni tractus Comitibus primo
 Ingreditur voto, Ripa vicina jacebat
 Antea, qua Rivus lunarem dictus Anarpha
 Influit in Rhenum, sed nunc à Flumine multum.
 Ob grave murmur aqua, colluctantesque procellas,
 Divisa est, hodie quamvis petat Eruatis Urbem,
 Circumagata, molas portarum limina subter,
 Et tali lapsu, binis quadrantibus hora
 Dusseldorpiacum versus, Rheno inferat undam.
 Hec in Romano jacet Vrbs longissima fundo,
 Lata parum, nutrit fecundos frugibus agros,
 Et Rivo excellit, qui Crura vocatur ad Arpham,
 Crura, quod insolitum, contra decurrit ad ortum,
 Ast illic flumen viridantia prata coronat,
 Qua fracto è Rheno ductus fuit ante Canalis
 Kebl dictus gravae naves ut mercibus Urbem
 Attigerint, portusq; iterum sint inde soluta.
 Ast Romanorum dum tempore Claudius, ille
 Civilis, Rheni Socijs habitantibus oras *
 Teutonia populis, Frisia de gente profectis,
 Et Velavv, & Betavv, vicinosq; inde Sugernos,
 Que loca Romulidum Praefectus jure tenebat
 Petilius Cerealis, ovens cepisset in armis,
 Geldria qua nunc est, & Clevia, jamq; studeret
 Undique Gallorum fines, Rhenoque propinquas

Romans

* An. 70.

Romani Imperij ferro sibi subdere terras:
 NOVESIUM vero, quæ Drusus tempore summi
 Caesaris Augusti Castellum jam ante locarat,
 Romanas partes sequeretur, & arma Quirinum,
 Ille quod Annales referunt, exercitus apto
 Hic Nova Castra loco paulatim extruxit & Urbem.
 Erectumque simul Drusi molimine astrum,
 Quod modo suprema nomen fert porta Maria,
 Duplice munitur muro, vastisque novavit
 Turribus, unde Novi quasi Castrum à nomine nomen
 NOVESIUM retinet, quod post transiit, in Urbem

Hæc (a), Nordmannorum subiecta incendia sensit,
 Extremamque illibellum crudele Ruinam,
 Attulit electus Caesar (b) quod gessit uterq;
 Otto jure suo Quartus luctante Philippo,
 Insuper Vrbs eadem savissima bella subivit,
 Quando [c] Palatinus Comes, Archimista Rupertus
 Cumque Peditum regimen, Prælaturamque tenebat,
 Hujus enim voto Carolus Burgundius audax
 Annali jam dictam Urbem obsidione premebat,
 Landtgravius vero Hassorum, qui postea factus
 Elector Princeps Hermannus Rector in ista
 Archidioxesi, mirando laudis honore
 Commotus Caesar tam pressam exemit acerba
 Obsidione Urbem, Sanctus Bonifacius (d) orbe
 Quando colebatur, Carolus tunc solvere castra
 Caesaris accessu, pacemque precare coactus,
 Vrbs tunc indultis, multisque favoribus aucta est,
 Nempe Magistratus cudendi in signe Monetæ
 Ius habet, & rubra signandi dogmata cera:
 Nundina in hac unum memoratâ quinq; per Annus
 Vrbe celebrantur, Civis non cogitur extris
 Sistere iudicijs, Gladij ius obtinet amplum
 Consul uterque Regens, fasces portantur ab istis.

[a] An. 881 (b) An. 1205, (c) An. 1476, [d] An. 1476.

Vt pote Romanis, viso qui crimine dignas
Constituunt pœnas, & sacram vindice iusto
Iustitiam exercent vitæque necisque Magistri.

Nussiaco in Bourbahn liberrima civibus extas
Vndique venandi per qualibet arva potestas,
Exemptique Vbijs sunt vectigalibus omnes.

Vrbis, quod superest, auratam Insignia gestant
Nigro Aquilam, campoque rubro Crux alba renidet.

Ad confirmandos hos, Dia indulta fauores
In patulo ore Fori, Caesar Fridericus in are
Tertius exsculptus, Statuâ sublimè videtur.

Tunc etiam in gratum præcepta ex hostibus Vrbis
Symbolon, ante, die Veneris, quam spiritus almus
Orbe solebatur, primum processio sumpsit
Annua principium populo comitante fideli:
In cuius Robur Sixti indulgentia Quarti
Mille octingentis, quadragintaque diebus
Concessa è Bulla est cunctis, præsentia quorum
Hoc festum exornat: summum stat Martyris illius
Delubrum sancti Bellatorisque Quirini
Ara Theodulo qui concomitante tribunus,
Iunctus Alexandro Papa * cumque Hermete Romæ
Pæfecto, reliquisque sacro Baptismate lotis,
Aurelianaam truculenti Iudicis iram,
Ex Hadriani olim Mandato Casaris hausit,
Tormentisque gravis Christi pia dogmata pandens
Martyrj palmâ decoratus in astra migravit.

Martyris hinc Templum, cuius celsissima turris,
Munster ab antiquo sic dictum nomine, quondam
Hocce Monasterium Benedicti regula sanxit,
Cuius adhuc habitus criptâ tabulatus in imâ est.
(Tempora mutantur) Cañonessis namq; profanis
Scemmate præclaris dos est hæc nobilis Aedes;

Hoc Caroli Quarti rescripto, causa probatur.

*Hoc Comes è Clivia Delubri Eberhardus * & ejus
 Conjux Berta, alto Caroli de stemmate Magni
 Struxerunt, binusq; jacet tumulatus in illo
 Fundator templo, crucis ante altare, sepulchrum
 Hoc Comitum monumentum Eberhardi dicitur, anno
 Quo Bruno à Dagsburg Vbia qui Presbyter Aedis,
 Et post Tullensis Presul, Papa'e Byretum,
 Cumq; Pado imperium captabat, & usq; tenebat
 Pontificis Noni Nomen sublime Leonis:
 Iamq; profecturus Romam sociare sororem
 In comitem Gepam placuit, quam Nussia primam
 Vrbs Abbatissam voluit, donata favore est
 Fratris jam Papa, sancti cum Martyris illic
 Reliquis, quas illa [a] redux hinc transtulit usque
 NOVESIUM: talis translatio quando recurrit,
 Aut festiva dies: quam plurima turba quotannis,
 Devotum verè affectum, cultumq; piosq;
 Impendit ritus, solemniter usa supremo
 Patrono, magnum quem iactat Nussia Divum.*

*Nussia causa fuit, Carolus dum linqueret Urbem,
 Cum Friderico etiam mox Cesare foedus iniret
 Pacis, ut (illius cum filia sola Maria
 Vnica regni haeres, data gnato Caesaris uni est
 Maxmiliano, ex in sacro qui Caesar (b) in orbe)
 Hoc per connubium sese Provincia oranti
 Austriaca Domui, tutela, armisq; jugoq;
 Subdiderint omnes, queis se Burgundia sulcit
 Inferior, regio Belgis habitata colonis.*

*Hic pro Nussiacis, dolor eheu! gloria cessat.
 Tempore Truchsesii Comitum nova praelia surgunt
 Archidiœcesi, novus exit ab are tumultus,
 Religione domus, Araq; fociq; petuntur,
 Neglecta excubijs, Nevenaro Nussia primis*

F Prada

* An, 825.) († An, 1049) [a An. 1050. 30. Apr.)
 (b An. 1486.)

Præda (a) opulenta fuit, verum mox Vrbe potitâ
 Militis Hollandi cunctos truculentia cives
 Territat, insano frendent batava arma furore,
 Parcitur haud sacris, spoliantur honoribus Ara,
 Aurati calices, argentea pocula, vasa
 Gemmea raptantur, pretiosaq; cuncta feruntur,
 Quæ reputata ultrâ bis centum millia in auro.
 Inde Gubernator Fridericus Kluytius intrò
 Strenuus armatur, pagi vastantur inique,
 Vbiaci tractus vario quoque Marte premuntur,
 Hinc Bavarus tandem Princeps Ernestus, ab altâ
 Elector cathedrâ, civisq; urbisq; misertus
 Hispanam implorat dextram, Parmensis ab inde
 Mittitur electis pro religione tuendâ,
 Servandâq; fide, laturus robora turmis,
 Hic audax animi quatefactis mœnibus Urbem
 Impetit, & Divi triduanus luce Iacobi
 Intrat, & Ernesto Domino (b) mox reddit eandem,
 Kluytius in primis veluti sine iure rebellis,
 Altâ suspensus violator fauce fenestrâ est:
 Urbem flamma vorat, civis consumitur omnis,
 Omnia vastantur crudelibus obruta telis.
 Transeo præsidium (c) Milendunck, sistere anhelans
 Civibus electum, restat, quò cætera tangam,
 Hassorum [d] rabiem nusper quam Nussia sensit,
 Casò Lamboyo Imperij Generale, cohortes,
 Cum Gallis Hassi victores marte cruento
 Nussia cum properant, cingunt & mœnia, portas
 Obsidione premunt, ignitis usque fatigant
 Urbem missilibus triduo, & cum civis inermis
 Lamentaretur, nec tormentarius esset
 Vtterius pulvis, nec quo defendere possent
 Sese, subsidium, desperabunda pacisci
 Fœdera suaserunt urbi cum milite, magnâ
 Spe libertatis, cultus, Fideique vetusta

Relli-

a An. 1584. (b An. 1586.) (c Au. 1593.) (An. 1642.)

Religionis, ut & commercia, jura, priorque
 Consuetudo omnis, politiaq; salva manerent.
 (Sic etenim tractata sonant in foedere pacta)
 Non tamen est servata fides, neve ulla parola,
 In pradam urbs cessit, sensitque furentia valdè
 Fulmina bellorum, dolor! hostilisque remansit
 Vbiaca sedes patria, terraque propinqua,
 Noxia multa tulit, non si mihi guttura centum
 Ora forent centum, possem numerare, tot, eheu!
 Damna tulit, denos urbs Nussia nostra per annos,
 At post, cum luxit felix ex athere phœbus,
 Pace datâ imperio sua pristina jura recepit,
 Dent superi! Pax hac longum perduret in ævum.

III. BONNA-

E Leodoralis, BONNA, est primaria Sedes,
 Archidicepsis, Cancellaria suprema,
 Consilium, Archivum, Rectoratusq; triumphat,
 Iustitia usque Reo, Viduis patet atque Pupillis.
 Urbs etiam dicta est veterana Voconia, qua post
 A Comite Hochstedio Conrado Antistite(a) cineta est
 Mœnibus & foveit, ornataq; Turribus altis.
 Urbis habet claves, gestans pro tempore fasces
 De more antiquo longoq; à tempore consul.
 Romani BONNAM quondam bona castra vocârunt,
 Nempe Bonas illic quoniam sibi figere Sedes
 Est visum, testante chrono, nam plurima tali
 Non modo parte rubet bene sano Vineâ Baccho,
 At quoq; frugiferax circum protuberat Arvum,
 Immensiq; supra per binas circiter horas
 Clauduntur montes, qui ad Rheni litus ussumq;

Hans

(a Ao. 1240.)

Hanc è Teutoniâ fermè ducuntur ad Urbem.
 Antè Verona fuit, factò qua nota sequenti:
 Hercules * Bellum dùm Maximianus è arma
 Gestaret, stricto Carausius Ense Tyrannus
 Ut ruat, in Magnum qui Casara nuper iniqua
 Djocletjanum suscepit pralia, jamque
 Regna Britannorum sibi subjecisset, è olli
 Ex Syriâ, Ægypto, Solymis, Orienteque dictus
 Casar Thebanam Legionem (robore pollens
 Agmen erat) qua sexcentis sex millibus, è sese
 Et Sexaginta, numero, constabat, ad imum
 Rheni littus, opem latum submitteret, antè
 Emundata sacrâ sacri baptismatis undâ
 Qua Legio dederat vero sua nomina Christo,
 Prefatus capitis sub pœnâ Maximianus,
 Pro fortunatis belli successibus huius,
 Quod per Teutonicos tractus Francosq; parabat
 Ad Rhodanum juxtâ Martinack nomine, pagum,
 Idolo martis votivos thuris odores,
 Sacrificosq; ignes adoleri jussit ad aras.
 Ast quia Christicoli Ductores agminis, illi
 Mallusius, Victor, Gereon, Florentius ibane
 Cassius atque Pius, tam falso sacra negarent,
 Thura Deo, gressusq; suos procul inde tulissent,
 Ad profligandum coniunctis viribus Hostem,
 Tum sacra insidias legioni struxit, è idem
 Maximianus atrox posuit stratagema, suoque
 Cum Duce Mauritio penes Agauri stravit eandem
 Ex toto fermè, qui nunc locus obtinet ipsum
 Sancti Mauriti nomen, quia Martyr ibidem.
 Ast aliquot cùm de sacra Legione cohortes
 [Christicolumque simul quadam vexilla] deorsum
 Longius ad Rhenum cessissent usque Veronam,
 Bonnam, Agrippinam, è Xanthos, sua seq; twentes,
 Insidiator eas stricto est mucrone secutus,

* An. 248.

Et turris aliis aliò cedentibus, ipso
 In stadio Divum Gereonem fortè trecentis
 Octodecim sociis comitatum cepit Agrippa,
 Sanctum Victorem triginta, cumque trecentis
 Militibus Christi Xanthorum pressit ad urbem:
 Cassius at Bonne simul ac Florentius unà
 Cùm socijs levum Rheni propè littus, aperto
 Ore fidem Christi testantes sanguine fuso
 Martyrij insignem meruere referre coronam;
 In quorum aeterni firmum munimen honoris,
 Diva Helena Imperii Regina, Decusq; Parensque
 Primi Christi adùm divino Caesaris æstro
 Constantini, alma fidei quoque nobilis auctrix,
 Cætera Tempia † inter propè Rheni flumina Bonnæ,
 Instinctu Divum mota est fundare sacratum
 Collegium, multis qua nunc Ecclesia præro-
 gati vis gaudet; communem namque quotannis
 Mercatum celebrat, quin & pro tempore servat
 Præpositum, multa supremum munus, & Archi-
 Diaconalis adest cui Iurisdictio terra.

Hic locus illustres ambit complexibus Arces,
 Oppida, Nobilium Sedes & Fana, Domusque,
 Quæ suprâ atq; infrâ circum lustrantur in uno
 Prospectu, dicta jacet Urbis mœnia præter,
 Nobile collegium, vulgò Diekircha, vocatum,
 E regione autem trans Rhenum bina videntur
 Collegia, inuncto nigrum cognomine Reindorff,
 Vilichiumque aliud, quod Vilike diximus olim,
 Quorum postremum Mengosus Gelrie in altum
 Zutphanieq; Comes duxit † Girbirgaque conjux
 Eius, idemque bonis testamentalibus, amplo
 Legato Agrorum, Argenti donavit & Auri,
 In quo Gnatabus socijs (quas inter & una
 Sancta Adelheidis erat) tumulatus uterque quiescit,
 Ut tumuli monumenta ferunt in marmore: nempè
 Vilichii

† AN. 316, († AN. 985.

Villichij extractor jacet hac mengofus in Urnâ,
 Hoc latus occasum versus (via perbrevis) ornant
 Mons Crucis, & pulchrum supremo in vertice templi
 Cum Servitarum Claustro, quod struxit in altum
 Archipater, Bavarum Dux Ferdinandus Honori
 Septem Virgineæ Matris Divæque Dolorum,
 In quo miraculis celebris servatur Imago,
 Copiæ & hac divi Luca est, quam pinxit, & illa
 Monstratur, longè circumque jacentibus, inde
 Qui crebrò è Patrijs rara pietatis amore,
 [Rarum opus est etenim] saera huc vexilla reponunt
 Cum Genitrice colunt votis precibusque Tonantem.

Hunc infra montem Poppelsdorff cernitur, ipso
 Tempore Romulidum, sic affirmantibus ævi
 Illius historicis, qui pagus nomine dictus
 Publij, ut & Transdorff Trajani pagus, & huius
 Oppida plura modi, Satrapatibus insita binis
 Et Bonne & Brula, titulos sunt nacta suorum
 Voce Ducum, à ducibusque suis jam nomina servant.

Hoc pænes Oppidulum Poppelsdorff floribus hortus
 Æmulus Hesperijs, Electorale viretum
 Suspicitur, sursum spatium fors unius horæ
 Gudeberg surgit, cuius superindita clivo
 Arx, Turrisque iacent iam demolita, locoque
 Creditur hoc falsi fanum sedemque fuisse
 Mercurij, cuius quæ sub Gentilibus Ara
 Victima casa frequens, hoc Montis & huius Origo.
 (Mercurij Burgum, Gôtzberg quasi nomine fluxit.)

Imperii primo Theodorus Episcopus anno,
 Congesti multis Iudæum millibus auri
 Argentique gravem tenebroso carcere clausit,
 Compedibusque pedes, & duris terga catenis
 Nexuit, & iustis propter male tanta lucrati
 Pondera thesauri pœnis multavit eundem,
 Equâ nummorum summâ (est firmissimus Atlas)

Mercurij

Mercurij Burgum sublimi in vertice, Bonnæ
 Ultra dimidium munitam condidit arcem,
 Quæ Michaelis erat prius isto in monte sacellum.
 Sed post suffossa est arx hæc, ut diximus, * acri
 Impete, & in rapidas acta igne vorante favillas.
 Omnigenos quoniam fugitiva plebis Alumnos
 Sustentabat, erat specus, hospitiumque latronum.

Regredior Bonnam, binæ gaudente coronæ,
 Cum post Henricum, Fridericus, nempe secundus
 Austriacus Princeps, occisi filius olim
 Casaris [a] Alberti iusto pro Casare lectus;
 Mox Vbia Henricus de Virnburg Prasul, eundem
 Bonnæ in Sede sua, Imperij diademate [b] cinxit.

Urbis honos rursus non longo à tempore, quando
 Walramo, Comitum Iulia de stemmate nato,
 Iure in utroque Viro fundato à Prasule, Casar
 Lutzenburgensis Carolus, cognomine Quartus,
 Insigniretur (c) Bonnæ diademate Regis,
 Augusti Imperij, quod Casar uterque secutus

Bella quidem taceo: Martinus Schenkius, ille
 Transfugus Hispano Ductor stratagemata fecit,
 Per fraudem ingressus Batavo cum milite, verum
 Mox Ernestæis vexillis ostia pandit,
 Et sic Ernestus Bavarus sine sanguine Bonnam
 Occupat, ut Caroli Magni fulgebat olympi
 Festus ab axe dies, Magno sic Rege iubente:
 Huius enim meritis lapsi post fulmina belli
 Bonnæ reviviscit fraudum iuga pessima spernens,
 Subiicit Ernesto Bavaro se tota, perosa
 Frenæ novæ, ut lani vicesima nonaque luxit,
 Et iam transierant † ter sæcula quinque salutis,
 Quattuor & messes, octoque decennia phæbo.
 Urbs verè felix! de bello tempore pacis
 Perpendens, rursus Bonnæ bona castra locantur
 Et verè insignis iam Fortificatio surgit.

Quod superest laudis, de Bonnæ hæc Vrbe leguntur

* AN. 1585 (BAD, 1515. (CAN, 1347. († AD, 1528

*Carmina, quae subdo, cecinitque probabilis author.
 BONNA solum felix, celebris locus, inclyta tellus,
 Florida martyrio, terra sacrata Deo.
 Exulibus requies, & Asylon mite fuisti
 Semper, & externi te reperere suam.
 Principibus Sedes hinc Electoribus illa est,
 Iustitiae Patribus, quae Themis ista viget.*

IV.

ARWEILERA.

Supremis Vbia iacet Vrbs ARWEILERA in agris
 Archidiaecesis, resonã circumdata valle
 Viniferisque iugis penes, Aram nomine, Rivum,
 De quo nativum fert flumine, scilicet Arã,
 ARWEILER nomen, quae nominis huius origo est.
 Hac Aqua, quod quidam memorant fuit Eiflia
 primum.

Et terra quoniam, qua dicitur Eiflia, manat,
 Unde superfusus hanc rectã fertur ad Urbem
 Cursibus, & celsos inter, juga saxea, montes,
 Contra Lintz, Sintzig prope, Rheni jungitur Vnda.
 Eiflia prae-raptis e collibus, atque supinis
 Vallibus, & fluvijs sursum labentibus, altum
 Educta est Regio, Rhenumque, Mosamq; Mosellamq;
 Inter, erat quondam pars saxiferacis Eremi,
 Passim Romanis qua tunc Arduenna sonabat,
 Eiflia jam partim, tum Luxemburgica tellus,
 Tumque Dicecesis vult Lejodiensts haberi:
 Illa quidem nomen non ducit ab arduus, hoc est,
 Difficilis nisu, durus, sublimis, acutus,
 Istud huic quamvis patria non omine vano
 Asscribi possit nomen, duntaxat ab Arã
 Flumine, de summo quẽsdam quod partibus, icã
 Montibus Eifliacis vocem reddentibus, Echo

Influit

Influit in Rhenum; Terram hanc Ardeâ ven, et Ara
 Est Fluvii hac tellus, prisca dixisse feruntur
 Teutonia populi: quod nomen in hisce suomet
 Romulidas sermone locis Arduenna, priori
 Voce parum versa, sæpe usurpasse notamus.
 At quibus hac verbi mutatio displicet, Ara
 Nomen & Arduenna noscent, quasi propter acutos
 Illud huic terra colles, juga, culmina, rupes,
 Saxa, sit impositum montanas propter & arces,
 Rupibus hic circum quæis undique tractus abundat,
 Tum quia Romani tales sermone latino
 Montes & Petras, terra sublimè marique
 Extantes scopulos, propendentesque charybdes
 Aras dicebant, ut Virgiliana poësis,
 Servius, atque alij perhibent, & talia Castra,
 Ara, vel turres, vel munimenta, vel arces,
 Diruta sunt aliàs, aliàs habitantur in agris
 Eifliacis hodie: ut Tomburg, Nurburg quoque &
 Arburgh,
 Sassenburg, Creutzberg, & Lanskrona Altenahr atq;
 Neuvvenahr, in quorum posteremâ parte locorum
 Optima jucundi & sani crescentia vini
 Germinat, & passim vinum hoc Arale vocatur.
 Nunc quamvis Vrbs hac ARWEILERA præter aprica
 Vineta, è plano latus arvo constet ad unum,
 Montes intrâ alios tamen est inclusa, virentque
 Hanc penes expansis jucundam frondibus umbram
 Præbentes silva, per quas jus quilibet huius
 Urbis habet civis, maiores atque minores
 Venando, captando feras impune vagari.
 Historici dictum testantur flumen * ad Aram,
 Dùm Constantinus magnus primusque Monarcha
 Christigenum, patulo sua sisteret agmina campo
 Morurus bellum, multis quoque corda teneret
 Angor & irrequies, dio qui Numine talera

Suscipere

* An. 312.

Susciperet martem, iuratus sanguinis Hostis
 Christicolū ut verso Maxentius ense periret,
 Ecce tibi, medio stabat dūm Phœbus Olympo,
 Inter stellatos omni cum milite gyros,
 His ipse ignitis propè Sintzig in aère cernit
 Grammatibus sanctæ crucis exoptabile signum,
IN SIGNO HOC VINCES, palmam spondenti-
 bus astris.

Hinc spem venturi Caesar votumque triumphī
 Haurit, & inscribi vexillis coelica mandat
 Signa, Crucem Christi, labarum quā dixit, & hostem
 Primum prostermit, victumque triumphat ad Alpes
 Victor in ingressu Gallorum, deinde secundum
 In gremio Italia, demum propè martia Romæ
 Mœnia, ubi decima quarta septembris eundem
 Pressit, inattentò novies quod mille virorum
 (Vt quidam memorant) numero Maxentius ipso
 Cæsare maior, ovens pugnam sit fortiter orsus,
 Actutum dictâ Septembris luce, triumphans
 Iuxta Romanam Crux Christi apparuit Urbem,
 Vt ternâ Maij hac Vbiorum fulsit ad Aras,
 Gentibus insolitum signi spectantibus astrum,
 Hacque suum ducit Sintzigh ab origine nomen,
 Germano in sanctum converso grammate signum,
 Cum prius Vrbs isthac Vbiorum dicta sit Ara,
 Vtpote munimen, Romanorumque Sedile,
 Post ubi Diva Helena iussu promptoque volendi
 Affectu in superos, captorum mille virorum
 Subsidio comitante aliquot, fundata perenne
 In munimentum Divum surrexerat Ædes.
 Sintzichium ergò Vbijs debetur iure vetusto
 Atque Renomagum patria testantibus actis.
 Hoc verò flumen Romanis [scilicet Aram]
 Ingenti cultum populo cinctumque fuisse,
 Testantur diversa hodie loca, diruta Rivum

Hunc

Hunc propè, quàm veri fulgent iam Numinis ara,
 Temples, domusque, sacro redolentq; altaria thuro.

Hinc Vbia, non absque suâ ratione sacratum,
 Archidicœesis gestant Insignia Signum,
 Nempe Crucam Christi, quia tam diuinitus olli
 Hac donata fuit, quin & communiter hisce
 Temples locis, stadio Crucis edificata videntur,
 Quod Diua expressit Templorum mater & auctor
 Helena, discrimen prisca inter Fana Deorum,
 Inter & aterni demonstrans Numinis Aras.

V.

L I N C I U M.

Metropolis populi LINTZ illius extitit olim,
 Quos Vbios (hodie mutata voce Colonos)
 Diximus, hi quando Rheni translitus ad Eurum,
 Vrbis ubi dicta iacet nascentis in ordine phœbi
 Degebant, Caij Iulij sub Cesaris ævum,
 Et primum Augusti regimen, sceptrumq; secundum.

Tunc Vbij Weserwaldensia rura colebant
 Ad Rhenum iuxta Siegam, iuxtaque Saynam:
 Romulidum verò partes dum visus eorum
 Miles erat campo, vexillaque proxima Rheno]
 Sunt tuiti actutum, vicinos indeque contra
 Teutonas auxilium sumpsere faventibus armis,
 Et demum propter benefacta probata, fidemque
 Romanis habitam, certenaque munera propter,
 A Marco Agrippa supremo Principe belli,
 Cesaris Augusti Genero trans flumina Rheni
 Sunt deportati, deductaque castra propinquis
 E Rheni ripis, à Coblentz usque, fuere

In Betavv: ut contra recta è regione jacentes
 Teutonia populos, cis-rhenana ostia ferro,
 Romulidum sub jure gravi, sub lege, jugoque
 Ritè tuerentur, magno quod robore mentis,
 Et prona sinceri animi virtute probarunt.
 Immò quingentos atque ultra sponte per annos
 Sese in Romanis staturos fortiter armis
 Edixère, nihil Martem mortemve morantes,

Hinc illum præfata locum (sic prisca docemur)
 Occupat Vrbs, Vbijs erat hic quo tempore sedes;
 Tum quoniam fusus statione hac sanguis ad enses,
 Romanis aque fidus, geminumque paremque
 Præbuit his sese, Romanos quotquot in agros
 Devecti fuerant; immò meruere referri
 In Romanorum veterani militis Album,
 Exclaris gestis, specialem habuere phalangem,
 Quæ dicebatur jam dictâ, LINTZ, ab Vrbe.

Danubium hi versus contra, fera pectora, gentem
 Teutonia ducti, inque illa regione cis Enzam,
 Principium nomenq; Vrbi Lintz ritè dederunt,
 Sicut & è Betavv quadam pars agminis Vrbi
 Passovia, pluresque alijs fecere cohortes
 Nomina Castellis, Exordia prima locorum.

A Virnburg aliàs Henricus Episcopus (a) inter
 Archidiececesis LINTZ unam transtulit Vrbes,
 Munit et muris, civilia jura, bonumque
 Contulit, Hebdomadum toto mercatibus anno,
 Insuper atque alijs vendendi quaque diebus
 Indulto affectis; vcrùm Engelbertus [b] Eidem
 Tertius Antistes, Dux Marchio subdidit Arcem,
 Quam cum c) Burgundis post exussere Picardi,
 Equavère solo, rapidisque dedere favillis.

Hanc infra supraque Urbem, vineta probati
 Laudantur Bacchi, pomaria, prata virescunt,
 Hortique ad Rhenum; pulcherrima panè sub uno

Oppida

a An. 1330, [b An. 1364. (c An. 1475.

Oppida prope se circumcornuntur, & Arces
 Equibus imprimis hac suspicienda propinquant,
 Hammerstein, Rheineck, Argensfeltz, Erpel, & infra
 Mons sacer, extructus Divo celebrique Patrono
 Apollinari, quæ sancta Martyris huius
 Reliquia, à multâ visuntur plebe per annum.
 Sapius, hoc Prasul Fridericus [a] primus in alium
 Martyris è proprijs Apollinaris Honorem
 Sumptibus erexit Templum, Montemque beati
 Apollinaris, Renomago fortè propinquum
 Dicendum voluit, quod adhuc est nomen in usu.
 Ast Engelbertus, jam dictus, Episcopus Urbem
 Hanc propius Rhenum firmavit, & addidit Arcem,
 In finem hunc, contra se pacta ut fœdera sensim,
 Decreto unanimi quæ Pagi Urbesque notârunt,
 Frangeret, & tali subjectos vinceret astu.

VI.

K E M P E N A.

KEMPENAM inferiori campestrè dicimus urbem
 Archidieceps conjuncta amplectitur Arce,
 Qua pulchro ac valido se vertice librat in auras;
 Iulia fert levam, fert Geldria. Mœrsaq; dextram,
 Urbis utrumque latus. Situs illius undique circum
 Planos ac pingues, facundosque occupat agros,
 Continuo tantâ quos sedula turba, Coloni,
 (Horum namque ingens viget isthac copia terrâ)
 Exercent operâ, manuumque & vomeris usu
 Proscindunt, renovantq; frequens ut messis abunde
 Nempè bis æstivas hibernalesque quotannis
 Vberiore sinu, Cerealiamunera, fruges

Pro;

AN, 1122,

Producunt, animosque suis cultoribus addunt.

Hinc diversimoda, magnaue coluntur in illo
Circuitu Villa, plerasque Parocia quarum
Vrbis habet, quamvis gens rustica, ruris Alumni,
Non hac municipes civesve probentur in Vrbe,
Hoc tamen his ipsis juris conceditur, ulla
Vt, si possideant bona, judicialia curent,
Litibus, & causis mereantur adesse Scabini.

Hocque Scabinatus pro consuetudine prisca
Munus & Officium, nulli confertur in Vrbe
Civium, at externis, quibus est res rustica cura.

Ceterum in hac patria Kempensi plurima visis
Existunt classis juvenuda forensia vallis
Oppida, qua vulgò sancti pulcherrimus inter
Antoni-Vicus, Wilich, Huls, atque propinquum
Oppidulum. Oedt, aliàs Vda, & Satrapatus ibidem,
(Vda etenim loca sunt, alta erasseque Paludes)

His etiam vicina jacenti Castella, Domusque
Nobilium, Forst, Ratb. Gastendunck, Nersen &
Ayrath:

Pluraque Kempensi Satrapia subdita, circum
Quam validi postes, & firma repagula claudunt.

Hoc prius in Stadio qua nunc KEMPENA locata est,
Silvestres spinis, vepribus, lentisque genistis
Agri concreti, Campique fuisse leguntur,
De qua Camporum provenit origine KEMPIS
Nomen, eumque hodie titulum vocemque reservat
Hi locus: à Virnburg Henricus(a) Episcopus illum
Inter adhuc viros degens convertit in Urbem.
Iuribus ornavit civilibus, imò quotannis
In bipatente foro communem contulit usum
His mercandi, illis vendendi, aliosque favores.

Hac sibi ab innato praeclarum laudis honore
Vrbs sortita viro est, quem dio Numinis igne
Spiritualis amor succendit, nomine THOMA

De

DE KEMPIS, alias quem legimus Hammerken; ille
 Thomas, Malleolus quorundam cognomine, volvens
 Coelica divina crebro monumenta tabella;
 Plus auro dignum, gemmisque cedroque libellum
 Scripsit, & hunc inscripsit, Vitæ imitatio Christi,
 Qui nunc cuiusvis terra translatus in oras
 Omnigenis canitur linguis, nulloque sat ore,
 Scriptoris ve manu potis est extollier unquam.

Nativam hic lucem dictâ Vir (a) vidit in Vrbe,
 Ac propè Schvvol, patriam fugiens, Overjssel adultâ
 In regione sibi præscripsit degere vitam,

Ad Divæ Agnetis montem, quam vivere curant
 Presbyteri Canonum, quæis regula certa tenenda est.

Hoc in monte etiam, dum primus curreret ultrâ
 Nonaginta, (b) Annus, sanctissima lumina vita
 Clausit, & ad Superos pius hospes & incola abiit:

Et quia prædicto nomen mandare libello
 (Verba viro huic etenim sæpè hæc reperita placebant,
 Præstat in angello Numen venerare Libello)

Mira recusavit prona demissio mentis,
 Quâ Vir hic ardebat, diversa hinc Natio, nempe
 Itala cum Gallis habuit Germanaque litem,

Cujus id esset Opus: Galli tribuere Iohanni
 Gerson, qui fuerat fors Cancellarius, inter
 Hesperios autem quis Cajetanus, id uni
 Nomine Iohanni Gessen adscripsit, eratq;

Is (Cajetanus quo vixit in ordine) Præsul:
 Germani verò, quorum sententia recta est,
 Hunc summo Thoma de Kempis jure Libellum
 Asscripsere, etenim Kempis testantur abundè id
 Scripta Archivorum cum judicialibus actis.

Martinus quoque Duncanus Kempensis ab ortu,
 Contra Anabaptistas Batavos ut Murus, & acer
 Defensor fidei sterit, exeruitque timendum
 Semper Romana pro Relligione tuenda

Ingeniè

a an, 1380, [b an, 1471, 25. Julii.

Ingenii fulmen, qui spiritualibus armis,
Egregijs victor miraculis claruit orbe.

Hac terra inferior malefaustum nuper ad avum
Ingemuit, clademq; tulit, sensitque ruinam,
Hent fuit atra dies Antoni, atrocior autem
Huic patriæ atque Vrbi: Antoniano quando per (a)
Hasses

In Campo Imperij cum Wimmariensibus, hostes
Est confictatum, sic, primum casus ut esset
Lambaius, Milesq; eius, Legione remota
Aggere ut in fossa munito castra locarat,
Quo circumplexa est eadem Provincia totum,
Guebrian hinc Comes, Eberstein, Tubadelius, atque
Victores hostes intrant formidine terras
Fracto Novesio, populo repleta frequenti
Quassatur KEMPENA, dies octava cruentis
Armis fausta quidem fuit, ast infausta Colono,
Imperio sed pace data, Patriota laborat
Rursus, & exercet Rus ubere fruge beandus,
Optamus cuncti cunctis Pax floreat annis.

a An. 1647.

VII,

TOLBIACUM.

ZUllich, TOLBIACUM primò, dictumq; deindè
Tulpetii, & Zulpich: Vrbs est campestris, in ipso
Archidicæcesis gremio, fuit antea firmum
Munimen, celebrisq; Locus, moderantibus hæc
Romanis terras, quo de Legionibus una
Gestabat Baculum conservatura fidele
Hinc Germanorum diviso à littore Rheni

Ob-

Obsequium, Vbiatus quos non stringebat Horizon:
 Hi fuerant illi Thaliantes, pectora Martis,
 Bellacesq; viri, quæis hac in parte Penates,
 Tectaq; connixis stabant solidata columnis.

Iucundum hinc adeo tractumq; situmq; locorum
 Frugiparensque solum, Savissima prælia quondam
 Difficilesque acies sensisse annalia tradunt:

(Tempore quo Galli missis Clivensibus arvis,
 Romana genti quamplurima damna tulerunt,
 Raptando insignem delecto ex militæ partem)
 Francorum [a] surgebat enim Rex Ethnicus: ille
 Childrici Regis Sicambri patris, & eius
 Regina Tungrum, Basina filius alma,
 Num nis auspicio iam confortatus abunde,
 Contra Alemannorum gentem, Clodovaus, abiit,
 Et propè Tulpetum, monitus satis antè, volensque
 Mox Catechizari, benedictio in nomine Christi,
 Ipse sua Sponsæ Rex Reginaq; Clotildi,

Qua vera fidei mysteria sacra colebat,
 Optatum retulit devicto ex hoste triumphum,
 Nam cum suspiciens oculis super astra levatis,
 Fulmineos inter gladios, aciemque cruentam,
 Armorumque sonos, ignitaque prælia Martis
 Fecisset votum, quod si vera ista, Clotildis
 Quæ sua de Christo Coniux sibi dixerat, illum
 Scilicet esse DEI sobolem, de Numine Numen,
 Mundi assertorem, cui tanta potentia, visque
 Ut sibi certa eius Victoria nomine staret,
 Hoc veri indicio sese hunc Dominumque Deumque
 Pectore fassurum, simulacraque falsa suismet
 Execraturum, disrupturumque lacertis.

Vix ea dicta: Deo sic disponente, triumphus
 Ex templo sequitur, victoque recedit ab hoste
 Victor, & uxori fert nuncia læta Clotildi.

Hinc Rex cum ternis Francorum millibus, ipsas

G

Inter

a An. 497.

Inter adhuc gentes gentilia sacra professis
 A Sancto, Remis, huius tunc Praesule terra
 Remigio, instructus divino est dogmate, verâ
 Christicolûmque fide, sacroque in flumine lotus.

Hanc Urbem iuxta post centum atq; amplius, annos
 Scilicet in prisca, quo tempore, pace vigeat
 Austrasia [a] Regnum, Gallorum é Sanguine Fratres,
 Cùm Theodobertus, tùm Theiodoricus, uterque
 Rex. Hic Austrasia, Burgundia at ille, cruentâ
 Sunt congressi acie, quâ Theiodobertus in immum
 Actus discrimen, Regni quo Domusque ruinam
 Austrasia sensit, captivus, & inde supremo
 Agrippinensem ferro est truncatus ad Urbem.

TOLBIACUM redeo, hanc validâ prius (a) Arce su-
 perbam

Cuno de Falckenstein, Trevir Episcopus, idem
 Archidiœcesis Conrector (c) pluribus Urbem
 Restituit nummis, Vbiâque redemit eandem
 Ecclesia, quando Wigboldi de Holte sub arum,
 Ad Comites Iulia cum circumstantibus altum
 Cesserat in pignus Circum monialia Claustra
 Fussenig atque Hoven, Satrapiaque insita cernis
 Oppida, Geich, Besnich, Weiler cum Fussenig ante,
 Prataque Vineta, & pomaria iuncta sat amplis
 Ad latus hoc arvis, sub fertilitate probantur.

Urbs hac Vbiaca, Zulpich, subiecta, simulque
 Archidiœcesi Satrapia videtur ibidem
 In gyrum Iulia terris inclusa teneri.

E contrâ sese vicina dat Eislia, cellus
 Frigida, montanis implana, hirsutaque saxis,
 Qua ferri, & Chalybis fornacibus aestuat, aris
 Atque Metallorum, plumbique est aspera lamnis:
 Hac diversa Pecus, Ovium grex plurimus inerat
 Pascua, cum cerâ pinguisissima mella parantur
 In regione, quibus quacunque negotiareibus,

Agrestes

a An. 612. b 1230. c 1368.

Agrestes inter Commercia crebra geruntur.

*Siffridus dum captus erat VVestburgius, olim
Antistes [a] Comes è Iuliâ VValramus uadcto
Milite, quassando tormentis occupat Arcem,
Obtentâ Muros est demolitus ab imo.*

*Prædictâ in terrâ, qua dicitur Eiflia, ad orae
Agrippinatum, Præmonstratensis in altum
Ordinis, eximium se Steinfeldense cacumen,
Cænobium extollit, quod tempore Præsulis olim
Brunonis structum primæva exordia sumpsit.*

*Insuper à binis Lacubus celeberrimus idem
Hic locus est; alter propè cernitur Vlmen, & alter
Antè Monasterium Laich, quorum nescit uterque
Hauriri, fundoque carent; namque alter ad Vlmen
In tantam terræ sese delibrat abyssum,
Ut demissa Bolis, nexa cui forte trecentæ
Orgia in immensum non polleat ire profundum.*

*In stagno hoc quidam Piscis latitare putatur
Triginta longus pedibus, qui quando videtur,
Masculea de stirpe domûs Vlmenensis, ut olim
Sæpius hoc visum est, aliquis defungitur Heres,*

VIII.

BRULA.

Archidiecesis BRULA est Vrbs subdita Terra.
A Rheno mediâ distat qua circiter horâ.
Electoralom validis hic Turribus Arcem
Cernimus, Elector Patriæ pro tempore Princeps
(Illius est etenim Residentia sæpè) per annum
Quâ capturus agit, curarum animique levamen;

Nam

a An. 1788.

Nam Locus ille Situ valdè est iucundus, ad ortum
Solis, agri grandes, & fertile prospicit aruum,
Occiduam verò spectat Silva ardua partem,
Ligniferaxque Nemus, vilne aut quod Ville vocatur;
Vicinos iuxta montes benèculta Rubellum
Vitis alit vinum, sanumque bibentibus haustum,
Incipiuntque illic iuga præmontosa videri.

Plurima conspicuam vivaria cernis ad Arcem,
In quibus insignes Piscatus, Stagnaque propter,
Circumducta viret subiecto Silvula muro,
In qua diversi Cervique ferique Caballi,
Omnigenaeque Fera servantur, aluntur, & auram
Erudienda bibunt Animalia plura, sub apto
Venatore, cui domus hinc est structa Magistro,
Perpetuusque isthoc Custos vigil excubat Horto.

Hunc juxta Lucum, Stabulumque Domumque, Ferarum
Effulgent raris Electoralia Tempe
Rebus, ab Artificum, Natura, Operumque trecentis
Dudum inventa modis: ast à regione, frequenti
Venatu educunt tam Rus quam Silva minores
Majoresque Feras, per tempora qualibet Anni.

De VVesterburgo Siffridus [a] Episcopus, Urbem
Agrippinatum contra dum bella movebat,
Brulensem magnis inprimis sumptibus Arcem
Vsque paludoso, valido molimine, coepit
Ædificare loco: Præsul VVigboldus (b) ab Holte
Hanc post Siffridum Successor duxit in auras,
Supremumque apicem; verum VValtramus (c) eandem
De Iuliaco, altis firmavit Turribus, addens
Robur, & in melius vèrtens fundamina fulcrum.

Hanc penes Hermannus Quartus, dictusque benigni
Nomine Pacificus, Landgravius [d] Hassia, & idem
Antistes, Patrum, quos Regula strictior ambit,
Franciscanorum, fundo curavit ab imo
Canobium educi, quàm prima Probatio nunc est

Ordini

a An. 1283. b 1298. c 1348. d 1491.

Ordinis illius, Provincia tota subintrat,
 Inque loco tali, Iudaorum ante Palestram,
 Quo ve Synagogam viguisse habitamque docemur;
 Non tantum dictus jam Praesul condidit hocce
 Sponte Monasterium, sacris at ritibus istud
 Delubrum Divis solenniter ipse dicavit,
 Devotisque Viris, Monachisque instruxit, ut eius
 Mæcenas, Fautorque loci, Patrumque Patronus,
 Qualis & illius dio Cognata favore
 Elisabetha fuit, cœlestibus addita Nymphis.

Sicque Synagoga gremium veri Ara Tonantis,
 Relligiosorum celeberrima limina Patrum,
 Occupat, atque Deo veniente Idola ruerunt.

At quæ productum sit nomen origine, BRULA,
 Antè octingentos, compertum est, circiter annos,
 Silvosos plerosque locos, excisa fuere
 Quæis ligna ignicrepis flammæ aptanda favillis,
 Et calles sectandarum erupere Ferarum.

BROILUS, aut BROILI nomen duxisse, nihilque
 Horret ab hoc verbo jam dicta Vrbs, BRULA, vocari.

Qua de Brulensi Satrapatu denique restat
 Pagorum Series, prisco sua jactat ab ævo
 Nomina Romulidum; à Ducibus vult namq; vocari
 Quisque locus, Palmesdorf dat Palmatus, indè
 Dat Iulius Gulsdorf, Cardorf dat nomina Carus,
 Trajanus Transdorf, Poppelsdorf Pablius: & cæc
 Ex alijs alijs scribunt sua nomina Pagi,
 Quæis tunc hiscè locis deducta Colonia multa est.

Praclara huic adsunt Satrapia Arcesque Domusq;
 Iam pridem dicta, nunc Promontoria Sancta
 VValpurgis Montem referunt, exinde refurgit
 Mons Roseus supra, paulo infra in Monte propinquas
 Villa-Regalis, Konigsdorff nobile Claustrum
 Virgineum, cuius Fundator primus & Author
 Augustus Casar, Carolus cognomine Magnus,

Adjacet Her-Mulheim, quondam Regina tenebat
 Hoc proprium Richeza, tenet jam Teutonum ordo.
 Ast Benedictinis sacratam Fratribus Aram,
 Brunonis Villam, Bravweiler, strenuus Heros,
 Ezo Palatinus Comes Erenfridus, (a) & huius
 Mathildis Coniux, Ottonis Gnata Secundi,
 Sacra Nicolao ponentes symbola Honoris
 Struxerunt bini, donisque bonisque beârunt.

Quin & in hoc Templo monstratur Lancea acuminè,
 Quâ sacrum Nostri Latus Assertoris JESU
 Perfossam lacerumque fuit, quo Sanguis & Unda
 Exiit, ô Magni Mystera maxima Verbi!

Hæc loca cuncta jacent prospectu penè sub uno
 Rus versus, quâ Sol Eo surgit ab ortu
 Vbiacam junctis spectantia nutibus Urbem.

Nunc Abbatia dicta Fundator uterque,
 Nempè Palatinus Comes Erenfridus, & eius
 Coniux Mathildis Nato Natasque sequentes
 Connubio peperere uno: vis nomina? denos
 Officijs Titulisque dabo tibi, Lector, in hiscè
 Versibus; à Patria neuter virtute recessit,
 Immo paterna auxit plus mille Talenta talentis.
 Hermannus Prasul, qui dictus Nobilis, Alter.

Exitit Ecclesia, Nomine, Reque Pius:
 Inde Soror Richeza fuit Regina Polonum,
 Ponè gradus Sancto hac sine, Beata jacet.
 Otto Suevorum Princeps, Regnique Dynasta,
 Otto Avus alter huic, sed fuit Ezo pater.
 Quartus erat celebris pietate, fideque Ludolphus,
 Strenuus ille Heros, Zutphaniaque Comes,

Sex Abbatissa: Sophia Abbatissa Mogonti,
 In sacra Maria Virginis Æde stetit.

In Capitolino prasul Soror, Ida resedit
 Delubro, tumuli dat pius hocce Lapis.

Novesim Hilduvigim tenuit, Dedekircha Mathildim
 Prapo-

a An, 1024.

Præpositas habuit, qua pietate voles,
 Insuper Assindis Theophana, Adelheia Nevella,
 Qualibet Antistes præfuit. Ecce Decem,
 Hisce Palatinis Bruno-Villaria gaudet:
 O nimium fœlix stemma! beata Decas!

IX.

LECHENIUM.

Vbiaca medio jacet Vrbs Ruralis in arvo
 Archidicecesis de Risa nomen adepta
 LECHENIUM: gremio firmis complectitur Arcem
 Turribus, hinc extrâ munitam duplici Fossa,
 Illinc intus alit deductum ex aggere terra
 Grande vadium. Henricus de Virnburg Prasul ab imo
 Hanc struere est orsus convexa Turre, sub Annulo
 Suprà viginti, sextum, quo sacra tenebat
 Iura Pedi: Vbiacam firmum munimen ad Aram,
 Ecclesiæque potens Agrippinensis Asylon.

De Iuliaco exin Walramus (a) Episcopus, eius
 Successor dictam robustis Turribus Arcem
 Structurisque alijs munivit, idemque supremo
 Artificum stabilivit Opus fundamine dextris.
 Longinquum hic Prasul Domino cum Fratre gerebat
 VWilhelmo Iulia Comitum de sanguine bellum,
 Huius erat Comitum Residentia fixa Nideca,
 Lechenij alterius, VValrami scilicet: hiscè
 Nonnulli voluere locis dare nomina; primò
 Castellum Neyd. Et germanâ voce, latinâ
 Invidia metam dicentes esse, cruentum
 Et propter bellum, discordantesque tumultus

a AD, 1344.

Hos

Hos binos inter Fratres, à Fratре V Vilhelmo,
Invidia oppositum liventi pectore Fratri.

Cumque velut dictum est, Arx Lecheniensis abisset
In majus contra V Valramo à Prasule robur,
Ridiculum hoc Latio Castrum, sed Teutonis ore
Lächerlich visum est, quâ rupit origine nomen (illa
LECHENICH. At quoniam tam verbum hoc, sicut &
Vox, LEGIONIA CUM, quæ dictæ asscribier V rbi
Postulat, in paucis aucthorum cognita scriptis
Inveniuntur, amans poterit discurrere quivis
Desuper ad libitum, quod mens dictarit & usus.

Idem de Virnburg Henricus Episcopus, ante
Excessum è vivis, hunc primum jure potiri
Libertate locum dedit, urbanosque favores
Contulit, ut reliquis ex Urbibus, Urbis haberet
Nomen, & in ciues civilia jura redirent.

Quod superest, planum situs illius undiq; fundum
Occupat, & latis longèque jacentibus inde
Solis ad occasum vergentibus emicat arvis,
Auroram versus vero pinguisima vernant
Prata, scatent varijs Piscina piscibus, usque
Quæ procul à lapsam ducuntur ad Ervatis undam.

Hunc juxtà Fluvium Sedesq;, Arcesq;, Domusq;
Nobiliù oxurgunt: Conradsheimb indeq; Buschfeldt
Gracht, Gymnich, Thurnich, Kerpen, cum pluribus
amplo

Quæ numero, versum riva, conspiciuntur, & hiscè
Finitimus Julia vicinâ est parte Ducatus.

Fœdere conjunctis tribus Arx hæc hostibus (annis
Elapsis) Suecis, Gallis, Hassisque furore (a)
Impetitur, celeri flammâ prius Vrbe potitâ,
Vis Arcis contra muros extrema paratur,
Hostes urgebant, quassabant grandibus Arcem
Tormentis, mortemq; globis sulphurque minantes
Presidio Imperij; jacto Kipshovius igni

Respondit

a An. 1642.

Respondit gladioque, minis neq; cedere verbis,
 Perstitit intrepidus, violentis fortiter armis;
 Post sex hebdomadas, media inter tela, favente
 Fortunâ, tandem fuit arx servata triumphans,
 Hostilisque furor Vires, animosq; dolosque
 Perdidit, infectâ re cedere ab arce coactus.

Et quamvis Vrbs hæc, vicinaq; patria circum
 Senserit hoc belli furioso incendia motu,
 Damnaq; perpetuis tulerit comitata ruinis,
 Vix tamen huic strages illata advertitur Arci,
 Nulli etenim cessit, sed contrâ audentius ipit,
 Illius hinc toti patrie Constantia nota est.

Binas ferme horas validis illustre columnis,
 Inde jaces Castrum Kerpena, aut Carpia juncto
 Oppidulo, insignis quo Collegiata coruscet
 Presbyteris, sancti Martini Ecclesia Mystis.

Hic locus Indultis, simul ac Mercaribus, Anno
 Quolibet est pragnans; confines anteâ justo
 Sub Titulo Dominos habuit de Stemmata Gymnich;
 Inde Brabantinus Dux hoc certo ære Ioannes
 Oppidulum Castrumq; emit: quod utrimq; tametsi
 Hispanum, Batavosq; inter grassante Gradivo,
 Viribus admotis sit quassatum atque potitum,
 Iam tamem Arx isthac, & Pagus proximus Arci,
 Omnibus Indultis, & juribus omnibus, [a] octo
 Nuper obhinc annis, dum consultatio Theonis
 Acta fuit, Bavarum Ducis, Electoris, & Archi-
 Presulis, Henrici Maximiliani Vbiorum
 Archidicecesis, pro tempore, Sacra tenentis
 Sceptra, per unanimes sunt assignata Recessus
 Arbitrio, juri, tutela, eiusq; potesta,
 Sic & adhuc hodie sub eodem principe gaudent.

X.

a An. 1654.

X.

REIMBACHIUM.

REIMBACHIUM, aut, alijs ut dicitur opinio, Rinbach,
 Vrbs est, equarâ fundo quæ desuper Arce,
 Spectat ad Vbiacam, longo jam jure Statuti,
 Archidiecepsin: Conradus Episcopus, illam
 Clarus ab Hochstadio Comes, & dux magnus ad Aram,
 Munera plura inter seu Donativa: propinqua
 Quæis Satrapia jacet, qua dicitur Hardia, junxit
 Archidieceps; verum sæt tempore multo,
 Ut Locus hic, alijs cum Castris, hisq; coevis
 Urbibus, in pretium cessisset pignoris, ampla
 Nummorum summa, VValramo à Prasile, pristino
 Archidiecepsis juri fuit inde redemptus,
 Turribus & Muris solidatus crevit in Urbem,
 Ut Julia Comitum tali munimine Fratrem,
 Consortesve, Locis alijs simul aggere cinctis
 Stringeret, & mores hac frangeret arte tumultus.
 Hincquaqua versum varijs ditissima tellus
 Frugibus inturget, scopulosis proxima surgit
 Eistia verticibus, qua non procul inde nivosum
 Principium orditur, morientis ad ostia Phœbi,
 Utq; per Aruweiler legere est, extendit ad Aram,
 Seq; suasque comas & multò longius exit.
 Antiqua hanc prorsum fundamina cernis ad Urbem
 Cuiusdam saxo clausi tellure Canalis,
 Equalem fossa speciem referentis aquæ,
 Iam plerisq; locis fracti excisique: Canalis
 Hic quatuor quinosve pedes producit in altum,
 In latum præpè tres: venarum saxea verò

visce-

Viscera per terram deducta fuisse leguntur;
 Nempe Agrippina suprema in Numinis Aede,
 Iuxta Sanctorum Nicolai & Magdalis Aram,
 Obducta iniectis prodit se ianua saxis,
 Huius Aqueductus quæ prima exordia manant;
 Insuper ante Urbis Portam (Vivaria nomen
 Est olli) Vena hac lustratur, ad Efferen, inde
 Tendit in Her-Mulheim, trans Promontoria, iuxta
 Fischenig & Vocheim, quæ Prasulis alta Lacuna est,
 Et Brulam retro, VValpurgis ad ostia Montis,
 Vnde suum fertur Rivalis habere Platea
 Nomen adhuc, RENGAS: velut Arx huic proxima
 RENDORFF,

Nunc REINDORFF, ex hoc est nomen adeptæ Canali.
 Hinc ultra Pagum Martini, viscera tendunt
 Huius Aquæ in Ræsborg, Cardorf, atq; Hemmerig infra
 Post VValdorf, iuxta Foveam, quæ Marga vocatur,
 Ulterius Villense Nemus penetrare videtur,
 Ferreus, hic locus, est Mas appellatus, & intrat
 Per Cottenforstam, Morenhoven, & inde propinquum
 Buschoven, Duntzighoven, sacrumq; Capellen (nalis
 Cœnobium, & dictam REIMBACH, vel ab hocce Ca-
 Nomine productam RIMBACH allabitur Urbem,
 Hardensem rectè Satrapatum versus, ad oras
 VVeingarten, Castenholtz, Antwoilerq; simulque
 Per tractat Eifliacum prope [Vey quæ dicitur] undam,
 Et Pagos Satzvey, Burveyq; Orveyque propinquos,
 Quin etiam Weyer, Kalmuth, Kahl speñat & Heister
 Vicinum inde Nemus, Rin dictum gurgite lento
 Ultra Marmagium, Steinfeldensesque per agros
 Fertur, & ebullit, demùm procul inde remotum
 Per Trevirense solum, Trevirorum affunditur Urbis:

De nostro hoc varia est sententia mensq; Canali
 Historicis, quidamque volunt, sub Casaris avum
 Claudij in hanc primùm transisse exordia venam,

Traiana

Traiani vero perfectum aetate Canalem,
Huius Urbis nomen REIMBACH, Rinbachve dedisset.

XI.

R H E N O B E R C K A.

Vna sub Vbiacam vult Vrbs Rheinbercka referri
Archidioecesin, quam praterlabitur unda
Inferior Rheni tractus, trans Wesel & Orsoy.

Dicimus antiquo, vere hanc deberet Urbem
Archidiocesi, qua finis ponitur illi,
Quamvis ipsa ditum propter, Rhenaq; fluentium
(Vtraque tractandis qua sunt aptissima rebus)
Præsidium Hispanum primo, Batavumque deinde
Senserit, atque hodie possessa habeatur ab ipso
Electore, suo cum milite, Regeq; Gallo,
Ampla capaxque sat est, bino circumdata vallo,
Et fossa duplici, firmum in Munimen abivit.

Non procul hinc celebris Bernardi ex ordine sacra
Abbatia jacet Fratrum, Camp nomine, ab illa
Mærsensis partim Comitatus tangitur Vrbe.

A Nautis Vrbs hac infra supraque Carinis
Vecturis de jure capit vectigal, & illud
Hinc transportanda coguntur solvere Merces.

Ad Rhenum validam Rheinberckæ annectere Turrim
De Westerburgo Siffridus Episcopus olim
Est orsus, Præsul cui post VVigboldus ab Holte
Dicti Siffridi Successor sumptibus amplis
Extremam imponi curavit in æthera molem,
Hac Rhenano Vbiæ directo limite Turris
Archidioecesin distinguit, & inicit olli
Finalem metam, velut huius exordia præstat
Archidiocesi Turris, qua dicitur Alba,
Antenacum supra, de qua prius egimus Vrbe

XII.

VNCKELIUM.

Vltiore vado, quâ Rheni littora spumant,
 Archidicecesis Rhenana sibi alligat Urbem
 VNCKELIUM: fœcunda quidem tenet illius agros
 Planities, propius verò circumque sinistrum
 Ad Rheni, dextrumque latus nectuntur eidem
 Bacchiferi Colles, VVesterwaldensibus aucti
 Culminibus; rapidi iuxtaque volumina Rheni,
 Se nonnulla Situ per amœna Forensia produnt
 Oppida, & hac inter Breitbacum, Erpela, simulque
 Insula Kulandi, Regisque Genesia, iuncto
 Heisterbacensi Cisterci ex Ordine Fratrum
 Cœnobio, Drachenfeltz quod sub Rupe locatum est.

Hi septem Colles quasi sunt Clausura iugorum
 Hinc Rhenanorum, Germanorum inde, supraque
 Et longè latèque omnes colla ardua Rupes
 Erectant, Montes prisca hos dixisse feruntur
 Rheticones, propè quos, ut sursùm ad littora Rheni,
 Circuitus quâ se VVesterwaldensis in alium
 Ducit, & attingit vicinâ valle Saynam,
 Vsque vetus Sedes ubiorum stabat & Ara,
 [Agrippinates hodie quos dicimus] ante
 Quam trans rhenanas hos Marcus Agrippa tulisset
 In terras, de quo propè Lintz, prolixius actum est.

A iam pratæcta, Drachenfeltz, Rupe Draconis,
 Allatoque simul de flumine, nempe Sayna,
 Vsque vag. sese quâ VVuppera contrahit undâ,
 Vsperes Populi subsellia fixa tenebant,

Iam passim Muspat gaudet locus ille vocari,
 Et Pars Montensi quadam superaddita terra est.
 VVuppera quæ verò Rhenum currendo deorsum
 Labitur ad Ruram, Tenctri sua tecta locarant,
 Nomen ab Angaria fuerant qui flumine nacti,
 Vrdingam contra positi, debentur & ipsi
 Montensi patria: plus infra murmurata Rheni
 Ad Ruram propius noti celebresque Sicambri
 Degebant, qui nunc Patria conuivere gaudent
 Curviaca, cuius populi Duisberga subibat
 Metropolis: Sedes Gallorum prima, frequenter
 Ex quo dicta Loco gens Franca movebat avito
 Romano imperio, trans Rhenum plurima bella,
 Bella, ruinarum grandi comitante tumultu,
 Perpeffis crebris utrimvis cladibus, unâ
 Magni Fortuna Clodovai Regis & ausu,
 Undique Gallorum Germanorumque iacentes
 Ad Rhenum Terras, sua sub iuga duxit & arma.

Iam velut à septem deducti huc Montibus usque
 Ad Rheno-Montensi Latus, quo & hæbus Eoo
 Gurgite se tollit, Tenctri, V sipetesque, vocati
 Qui nunc Montenses, habitabant, atque Sicambri
 Civenses hodie: sed proxima Montibus hiscè,
 Longius & sursum Flumen, sua tecta, Saynam
 Servabant Vbij, loca nunc habitata Colonis
 Agrippinatum partim Montensibus, atque
 V Vesterwaldensi Populo, non absque trophæis.

Sic Treviri versus Coblentz, & longius ultra
 Lahn propè, suprema exurgunt qua iugera Rheni,
 Nassovij errabant, Iulij qui Casaris ævo
 Tunc illa Regione domos sedesque locarant
 Gente Sicambrorum non inferiore, vetusta
 Qua loca, cum Populis, Titulisque suis met, ad unum
 Enarrare foret longum nimis, attamen huius
 Cùm fiat Propositi, multos quoque fallat eorum

Cognitio

Cognitio, à Tacito, Plinioque & Casare plenum
Historicisque alijs poterunt acquirere lumen.

Quod Fratres aliàs Heisterbacensis, ut actum
Antè, Monasterij concernit, habemus abundè
Hos dictum Stromberg septem de Montibus unum
Incoluisse olim, cuius sublime Cacumen,
Continuos propter Boreaque Austriacae furores
Deseruere, dein cum sceptrum Philippus haberet
Archipater, Sacro Petri de nomine Vallem,
Heisterbach hodie, petiere, locumque citatum
Cœperunt habitare, novas ubi cernimus Aras,
Bernardinorum pulcherrima marmora Fratrum.

Quod superest, dictam supra spectantur ad urbem
UNCKELIUM, in Rheno scopuli, lapidesq; quadrati;
Vnus quos inter, grandi se pondere multum
Allevat immanis, prætervectantibus inde
Assiduè nautis metuendus, & usque cavendus
Præclari in Drachenfeldensis vertice Montis
Castri Lapidés fodiuntur, & eruta Saxa
UNCKELIUM iuxta, sic Unckelienfis dicta,
Unckelstein vulgò, validis sunt apta locandis
Mœnibus & Muris, Drachenfeldensis vero
Aptandis Magnatum Aulis, Procerumque Palastris
Mirificè profunt, quæ diversissima mundi
In loca, per Rheni vectantur Flumen onustis
Navigijs, grandis structura in quemlibet usum.

Insuper UNCKELIUM Lapidés tres, nomen ab ipsa
Sortitos hac Vrbe gerens Insignia præter
Cætera se iactat, non parva Symbola laudis.

Virgineum in Rheno, Benedicti ex ordine Claustrum
Agrippinatum Fridericò à Præsule iuxta (dam
Hanc Urbem extructum est, Nonnenwerdt nomine, quò-
Insula Rulandi, multisque favoribus illi
Cœnobio donisque Pater largusque Patronus
Præsuit, & quantum fuerat donasse necessum.

Con-

Contulit: ille idem curavit Episcopus Arcem,
 Dudum collapsam desolatamque vetustis
 Temporibus summo Rulandts-Eck culmine Montis
 Ad Latus occidentale, dicti è regione locari
 Cœnobij, firmumque simul munimen in altum
 VVolckenberg duxit, demumq; hac fundus in arce est.

Hac adeo celsis qua Propugnacula stabant
 Montibus, & Castrum Drachensfeldense vicissim,
 Propter inhumanos animis crudelibus ausus,
 Barbaricasque neces, atque Tyrannidas, illic
 Qua dominabantur, magni sub Præsulis ævum
 Hermanni, sunt strata imo dejectaque fundo,
 Ut ruderæ ostentant, nil, quod fuit antè, relictum est.

XIII.

CÆSARIS-INSULA.

CÆSARIS hac merito propè Rhenum Vrbs Insula
 nomen

Obtinet, adjunctum servat Vœtigal & Arcem
 Conspicua Turri validam. Tutela, Salusque
 Hac Patria est; trans Rhenanæ substernitur ima
 Archidiœcesi, tribus hisce Ducatibus infra
 Montensi, Clivensi, Marchensique propinqua,
 In circumfuso jacet INSULA condita Rheno.

Hac Augusta fuit quondam Trajana, vocata
 VVERDA alias, & Heristalli primæva Pipini
 In proprijs Sedes, Burgundi Principis, atque (a)
 Austrasia Regis, Staturæ & nomine Parvi;
 Casaru hic Caroli de Nomine & Omine, Magni
 Ille Pareus fuerat, Plectrudis Regia cuius
 Sponsa, Palatino de sanguine sanguis Avorum.

His

Hi Capitolinum, nunc versum in nobile Templum
 Mundanis sacrum, claro de stemmate natis
 Virginibus, dictum tunc temporis Austrasiorum,
 Seu Lotharingorum sublime Palatium habebant
 Agrippinensi quod adhuc spectatur in Vrbe
 Indigetes magni possessoresque potentes.

Ecce supervenit sanctus Swibertus, eodem
 Temporis in vivis, illustri è sanguine ductus
 Nortingham Comitum, quos Anglia nutrit & ornât.

Hic postquam juvenis juvenili etate peregit
 Vitam exemplarem, primoque Monasticus, ultra
 Octo novemve annos, Eboraci est unctus ab ipso
 Archipatre Egberto Canonum de more Sacerdos,
 Max Abbas Dacoris studio, ac pietate decorus
 Exitit, Hortator fervens ad dogmata Christi.

Assumpto numero, bis sex exinde virorum,
 Divinum sacra mentis quos Flamen agebat,
 Ad convertendum Frisios Batavosque supernis
 Mittitur auspicijs cum iam sub munere tali,
 Quo fungebatur vir sanctus amore salutis:
 Prasulis officium gestaret, Episcopus, ille
 Werdensis primus, Mitraque Pedaque coruscus,
 Vir pius, & Frisonum jam dictus Apostolus, ecce,
 Illius ut meritis Hollandi ex parte, supremo
 Jurassent veroque Deo pia sacra professi,
 Radbodas Frisia Rex insidiatur ovili
 Christicolium, & tali bacchatur ubique furore,
 Mystrarum ut dudena dein (novus illo professio
 Coetus Apostolicus fuit) in consinia passim
 Sic loca sparsa cohors, & divo sorte Swiberto
 Minus Apostolicum per V Vestphala contigit arva,
 Inde Monasterium Bilefeldt propiusq; Visurgim
 Acturum tendit, quin & se longius effert
 Angariam versus, Montisque & Marchia in Oras
 Ad Ruram, Populi qui Boruëuarj amabant
 Tunc dici, & multus tanti Praconis ab ore

In convertendis animabus, scilicet istas
 Per terras, omnem fructus crescebat in horam,
 Vi Miráclorum præunte sequenteque Divum.

Cumque Boructeris bellum contingeret acre
 Saxonibusque, loci propter cónfinia juris,
 Ad Magnum Austrasia Regem, dictum antè Pipinum
 Et sanctam illius, Plectrudem nomine, sponsam
 Venit Agrippinam, in dicta jam scilicet urbe
 Obtinuitque locum vir sanctus ab auspice cælo;
 Hic ope prædicta Plectrudis condere cepit
 In VVERDA Templum, vicinis inde salutem
 Vt terris patrijsque novâ plantaret in Ara.

Quod factum, ex eius potis es deducere vitæ
 Historiâ: demùm perfectò munere, multis
 Lucratis animis, terrisque affinis, omni
 Cum Populo ad vera Fidei mysteria ductis,
 Etatis nonus dum (a) sexagesimus annus
 Curreret, in sancta Vir sanctus pace quiescens,
 Transscripsit cælis Animam, cineresque sepulchro.

Hinc portentosam propter miracula mortem
 Quæ comitata dein, tum plurima signa, probata
 In summa vita rebus Pietate gerendis,
 A multis hodie colitur, veneratur, & illa
 Eximius Tutor, caniturq; Patronus in Vrbe.

Magnus Dux verò, celebrisq; monarcha Pipinus
 Subsidio Divi postquam meritisque Suviberti
 Hanc juxta VVERDAM, bino de Marte triumphans,
 Cum Boructuaris (b) stravisset Saxonas, Vrbi
 Robustis muris firmam superaddidit Arcem,
 Quæ [cum succrevit gemino huic Vrbecula fulcro]
 Sub Barbarose Friderici Cesaris avum
 KAYSERSVVERDA fuit, seu CÆSARIS INSULA dicta.
 Auduit antè diu divini VVERDA Suviberti.

Hunc canonizavit VVERDÆ Leo Tertius, illud
 Festum exornavit Caroli præsentia magni,

In magno numero populi spectante cateruâ. (a)
 Post Theodoricus moersa Comes, Vbius idem
 Archipater, Thoma festiva luce, (b) Gerardo
 A Comite à Clivia cognatâ stirpe Nepote,
 Kayfersverdanum pro centum millibus Auri
 Florenis, Castrumq;, simul Vectigal, & Urbem
 Emit, & assciuit, sic ut vi, jamque vigore
 Desuper erecti Tractatus, atque probati
 Consensus, etiam votis (c) concordibus, olim
 Archipatre, & Statibus Patrie ad sacra foedera ductis,
 Tempore ab hoc Castrum. vectigal & INSULA certa
 Vbiaca semper remaneret & usque, statutum est,
 Archidicepsi: Comes hinc Clivensis in omne
 Sponte resignavit ius Urbis & Arcis, utrimque
 Pro se, proque suis post-successoribus, inque
 Perpetuum robur, validis super astra columnis
 Armatum Castrum, simul & compagibus urbem
 Rhenanum iuxta Flumen, per commoda propter
 Strata Sitis firmis circumdedit undique vallis,
 Inque reale dein (quod adhuc) Munimen abivit.
 Hac adeo fortis lustratur Turris in Arce,
 Ut nec Tormento possit quassariet ullo,
 Ignicre pove globo, Balistâ, ullove Molari,
 Quin ita provisâ est rebus sub quemlibet usum
 Ars, hosti ut terror sit & Vrbs iam terror Eidem.
 Nitro-Pulveream tetigerunt Fulmina Turrim
 Nuper in Arce, cui damnum sat [d] grande tulerunt
 At citrà vulnus Muniminis huius & Urbis.
 Hac exempta olim per vectigalia Rheni
 INSULA, & Indultis alijs donata: sed inter
 Hac, primum est, nulli quod concedatur adire
 Ex Gelris Regimen, Clivis, Montensibus ullum:
 Hoc Patriota autem soli servatur honori,
 Inque Dioecesi natis, patriaque Ministris.

[a 803. b 1931. c 1463. d 1456. 5. Julii
 H 2 XIV,

XIV.

ZONTINA.

VRbs ZONTINA Vbia, complexa Teloniū & Archid.
 Archidicepsi substat, quam verberat infra
 Rhenus Agrippinam: huc, quondam vectigal ad urbē
 Nussiacam positum, Rhenana propter Aquas
 Defluxum, cessit: Dant nominis Etimon huius
 A Sunicis quidam: quos postea legimus Hunnos:
 Quo Sundorff etiam dici vult nomine, verum
 Hac contra Tacitum pugnat sententia, claris
 Qui probat in scriptis Vbios, aliasve Colonos,
 Vsq; Betavv à Coblentz, vicino in littore Rheni,
 Hanc defensuros, adversus Teutonas, Vndam,
 E regione sitos, hinc inde fuisse locatos.

Hoc etiam multò minùs est fas credere, in hisce
 Partibus ad Rhenum Sunicos vixisse, vocatos
 Post Hunnos, verè hac fundatur opinio grandi
 Erroris fulcro; nam lectum est sæpius, Hunnos
 Vndecies sanctam cum mille sodalibus, inter
 Virgineos de Sede Choros, & Martyras, ante
 Agrippinensem circumvallantibus urbem
 Vrsulam inhumanà mactasse tyrannide, neve
 Hoc ullo in textu posse, aut potuisse probari,
 Qui quondam has, avum prodire sub Attila, in orat
 Qui verit Hunnorum malesana propago: sed illi
 Sunt informandi, dictos hac taliter Hunnos
 In loca delatos, ad Rhenum nuper Alauri
 Qualiter atq; Gothi, Gens Hunnis proxima, quorum
 Dux maximus erat, qui penè Vicelia in urbe
 Mammaa cum Matre fidem Christi ore professa

Cæsare

Casarem Alexandrum per vim fraudesque dolosque
 Truncavit, nisi suo est substernere juri
 Imperium, at demum multorum sanguine fuso
 Chribicolam quos ipse neci dedit, horrida mortis.
 Supplicia Aquilia dignus gravioribus usque
 Tormentis, eadem sensitque hausitq; Tyrannus.

Nunc ut propositum tangamus, & Urbis ad ipsum
 Labamur nomen, ZONS dici vult quasi ZUONS
 Antiquis verò Friedstrom, reperitur in actis
 ZONTINA in latio sermone: hūic addidit Archi-
 Antistes firmam Dux Westerburgicus Arcem
 Siffridus (a) propter causati fulmina belli
 Tunc Agrippinam qua detorquebat in Urbem.

Archipater de Sarverda Fridericus, ibidem
 Sponte Teloniacam, Petri de nomine quondam,
 Extruxit Turrim, ZONTINA robur in urbe.

Huius circuitus situs huc illucque vadosa
 Ad Rheni ripas, viridantibus ordine pratis
 Vernat, & hinc contra Rus, nobile turget opimā
 Fertilitate solum, planoque sub aquore Tellus.

Hos Satrapatus agros; olim Comitatus, amabat
 Hullickrahdt dicit: vicinis tangit aristis:
 Henricus quem de Virnburgo (b) Praesul, ad amplas
 Nummorum expensas, Argenti pondus & Auri,
 A Theoberto praclarā stirpe, Lovone
 E Comitum Clivia possessum, rursus avito
 Archidicecesis juri emit, & usque redemit,
 Quin & in Vbiaca convexis mœnibus Arcem
 Praesidium Ecclesie, Robur, Munimen, Asylon,
 Tutelamque vehi summa in fastigia, crassis
 Turribus, & Fossis curavit utrimque coire.

Iam sub praedicto Satrapatu, Martia quondam
 Quā via Rom' idūm, woringa (aliasve Buruncum
 Oppidulum) talique loco jacet, Ara Tonantis,
 Divorumq; Aedes quo nunc extructa videtur.

a 1290, b 1323.

Roma

Romanique olim Castrum stetit agminis, Horne,
 Nomine, nec multis abiēre Decembribus anni,
 Cū Romanorum monumenta antiqua reperta
 Hocce loco, raras populo monstrantia formas. (rama

Non procul inde, tamen fors parvam impenderis ho-
 Tucundo in luco jacet Abbatia celebris

Norbertinorum Knechtsteden, Episcopus Hugo
 De Sponheim, jam jam morti quam proximus, ipse
 Fundavit Divis, alias monialia plura

Claustra, velut Langwaden & Eppinghofen ad Erstā,
 Prætereunda mihi non est Processio, magno
 Quæ numero Populi in Nivenheim, sacra quotannis
 Vota Deo solvens, in Salvatoris Honorem

Tendit: & hinc qui vis haurit captatque salubrem
 Corporis atque animi sanā virtute Medelam.

Hæc Satrapia etiam venit Patrimonium, avita
 Prasulis Eximij, Conradi, illustris ad Aram

Hochstadiumq; suo Comitum Residentia jure: [sten,

Hinc penes Hulckradium Vicus, quem dicimus Hœ-
 Hochsteden quondam superest, quo Prasule junctus
 Holzensis Comitatus, uti quoque plurima Sedes
 Tam Comitum, Ditionum, quam Regionum
 Metropolitanas Vbiorum cessit ad Aras.

Ius Zontinensis servat pro tempore Consul
 Graminis & Frondis, Friderico à Prasule nuper
 Roboris eductum valido munimine Castrum,
 Exhibet Archivum Zontinense, ante fuisse
 Delubrum, Templive Domum, quin jugera circum
 Inde jacent Templi, Templaria nomine dicta,
 Tempellandt alias: Hassorum Marte furente
 Cū dejecta globis rudera evulsaque columna
 Sunt restaurata, dicti fundamenta Templi,
 Adstructique Chori certis patuere figuris.

Laude coronatur Zontina, Exercitus agrum
 Hassorum hunc, quando vastabat milite[a] Castris

No vesti educto, binis crudeliter urbem
 Tentabat vicibus, Ravenhaubtq; furentibus armis
 Destitit haud quaquam; verum Golsteinus illic
 Commendans ausis violentis restitit, Arcem
 Atq; urbem servans pro Numine, Casare, Divis,
 Cecos pugnantem Hassos sub nocte salutat
 Taliter, ante diem, ut caeca confusio noctis
 Inde fugam, hinc abitum nocturno suaserit Hostis.

Ast vice post alia, Melandri adventus eandem
 Obsidionali clausam cinctamque Thalange
 Urbem dissolvit, libertatemque redemit.

Binos post annos ZONTINA haec pectora Martis
 Ulterius sensit, dolor! eheu (a) Castra propinqua
 Hassorum rursus quando Lamboius agro
 Grevenbrochiaco temere est aggressus in armis.

Primitus in Cattos quamquam felicia signa,
 Atque trophaea tulit, tamen his Fortuna noverca
 Consilia ardiri desperabunda coegit.

Cumque recisis esset via, & interclusa potestas
 Erstam transiri clausam, victoria cessit
 Non sine clade tamen, penes Hostes, fausta repente

ZONSIA murus erat casu hocce, resumens vires
 Lamboio permisit, ab hinc non tempore longo
 Offensivè adit Cattos, Padebornia Castra
 Invadens, urbemque illam pro Prasule servans:
 Progressus votitus: Pax alma recondidit Enses.

21648. 14. Jun.

XV.

LYNNA.

INter Rurales unam sustollimus Vrbes
 Archidiaecosis LYNNAM, cui firma jugatur

ARE

Arx, Satrapæve Domus, quò se bis terve per Annum,
Sapius aut etiam, gestans pro tempore fasces
Archipater Cervos, consecraturus & Apros
Devehit, & Lucos passim venando peragrat.

Hac, etenim Inferior qua collustratur ad Eurum
Parte, Dicecesis, lignorum fertile circum-
Quaque Nemus frondet, multa que sub arbore densè
Visuntur Saltus, maiorum lustra ferarum,
Ingenti hac numero qua per Dumeta vagantur,
In Venatoris prone venabula cursu.

A Rheno binis fermè quadrantibus hora
Vrdingaq; jacet, propè quam stat cernere Claustrum
Virgineum, Mehr nomen huic: Residentia quondam
Illustri Comitis fuit, & Comitatus ibidem.

Hunc post Hilgundis Superis adscripta, per eius
Gnatæ Hadevwigis: ibi Sacra qua prima Palastra
Abbatissa fuit Consensum, unumque sororis
Votum Elisabethæ, Comitissæ à Randerath atque
Lidbergæ, Divam, rerum Patrona Sacrarum,
Præmonstratensis fundavit in ordinis Ædem.

Præsul Reinoldus de Dasselen addidit illam
Archidicecesis: verum urbs à Præsule LYNNA
Henrico Virnburgensi civilibus aucta est
Iuribus, & multis dotata Favoribus (a) illa
Cum Reesa, Rheni, qua nunc Clivensis, ad Vndam
Permutata fuit. Dicta qua subiacet Vrbi,
Non modò pravalidis Arx in fastigia muris
Obductisque Vado fossis, at quaque rotundâ
Amplâ, robustâ, & forti circumdata Turri est,
Qua Furnis, Putrisque, Molis, alijsque, sub ima
Quæis opus illati fuerit discrimina belli:
Rebus, & adiunctis provisæ sat, atque repleta.

In propriis olim Clivia Comes Vrbe Iohannes
Hac utebatur LYNNA Possessor, [a] & Hares,
Cuius post mortem Vidua, pro tempore Vitæ,

a. 1330. b. 1370.

Iuribus

Iuribus appropriis LYNNA assignata Mathildi est.
 Invida huic autem Patrii Successio Adolphi
 A latere à Clivia Comitiss, Vidua ipsa suomet
 Arbitrio Satrapam Stephanum de Dunen honesto
 Officio removet, quod participare negaret
 Fraudis in astu, ergo Henricum de Strunckede fecit
 Praefectum Officii, cum quo convenit, ut ipse
 Affereret LYNNAM simul Orsoviamaq, probatuna
 In pignus cessisse sibi, pro millibus octo-
 Ginta, ex antiquis Scutorum, nomine tali
 Ut simulando sibi binas asscisceret urbes.

Quod sic Henricus de Strunckede fecit. & orta
 Hinc patria gravis est, inter, lis magna, Dynastas.

Et quia communes tractus quacunq, viaruna
 Infestabantur spoliis, crebrisq, rapinis,
 Archiepater Sarverdensis Fridericus iniuit
 Iam cum praeacto Henrico de Strunckede firma
 Foedera Tractatus, ut Castrum Prasuli & urbem
 Agrippinatum pro certa ex aere moneta
 Cesserit, ast domum post multos inde tumultus,
 Cum Comite est ictum Clivensis foedus Adolpho,
 Ut Fridericus ei pro summa solveret ante
 Septuaginta auri Florentium millia, tandem
 Ut propria Vbiaca stabilisq, urbs LYNNA maneret
 Archidicepsi Reesa, Aspellumque vicissim Cest.
 In dictum hunc Comitem transportarentur, ut actuna
 Et sic LYNNA Patri patria pro tempore parec.

XVI.

URDINGA.

Proxima Rhenanis URDINGA urbs jungitur undis.
 Inferioris ubi tractum gremiumq, subintrat

H 5

Archi.

Archidiœcesis, plano superinsita fundo,
Frugiferoque solo, quod pingues nutrit aristas.

Hoc in complexu, sub Christi circiter annum
Post sexaginta, denum: cum maxima totum
Seditio Imperium Romanum, urbesque teneret,
Exortos propter conjunctis Cesaris armis,
Discordes etiam motus, bellique tumultus
Surgebant juxta vicini flumina Rheni.

Claudius è notâ densum Civilis ut agmen
Gente coëgisset Bataviæ, multumque propinqua
Turbarum multumque mali vexisset in oras:

Romane acturum Præses Ductorque cohortis
Ordinatus Flaccus contra sua signa movebat,
Quo Dux ille loco castrum sibi forte locarat,
De cujus munimenti cognomine, juxta
Multorum mentem, quorum sententia nobis
Perplacuit, Ordo quasi hæc vult urbs URDINGA vocari,

Aut Castrum Ordéonii, quamvis ut plurimus urbi
URDINGÆ Scriptor grecum subscribere nomen
Gestiat ὄργεινυεϋ, qua vox Magazina vocatur,
Esse domus, sicq; URDINGÆ de nomine mens est.

Vicinis alias in partibus, obvia proni
Littora trans Rheni, sita gens, populique coevi
Plurima Romanis movère incommoda, longas
Difficilesque acies, & maxima praelia belli.

Hujus præcipuum roburque, potentia, visque
Gentis ad URDINGAM, Duisberga: Regia Sedes
Qua tunc Francorum fuerat: conjuncta vigebant;
Hique simul fuso Socialibus agmine nervis
Præcipuum Romanorum munimen ab imo
Aschburgum fundo sic destruxère, lapisve,
Ut nihil hoc ævo, capitis, caudave superlit,
Hoc solum excepto, quod in istis sinibus, altam
Infrâ tellurem, quondam Gentilibus usa
Diversis dispersa locis Nummismata sese,

Atque Characterum species, & Grammata vastis
 Prodidit saxis incisa, ad flumina Rheni,
 Et juxta vicum, qui dicitur Emmerig intra
 Moersensem Comitatum Aschburgo, urbiq; pro-
 pinquum

URDINGÆ, in tanto tam pauca invenimus agro,
 Tunc alia ex aliis excursibus hostis, in amplis
 Munimenta locis, grandes perpeffa ruinas
 Perpaucas tenuere Domos, quas condolet inter
 Calo, Calenhausen vulgò, simul atque Vetèra,
 Quò post Coenobium, Vorstenberg nomine, structum,
 Romani vero summum subiere cruenti
 Hostis onus, rabidi damnum irreparabile Martis,
 Vrbs Princeps Horum Trajana Colonia quando
 Francorum subit motus, aquataque fundo est.

Hæc sita post Xanthos urbs lustrabatur, in ipso
 Tramite, quo Xanthis Zonsbeckam tenditur, illæ
 Divi Bernardi quæ nunc spectare sacellum
 Parte licet, solùm tam grandi ex urbe superstes.

Crudeles adeò strages fecere sub illa
 His atate locis, gentiles, inartia, Franci
 Pectora, tam nocui vomuere tonitrua belli.

Iam velut URDINGÆ munimina proxima, & infra
 Romulidum, Rheni trans murmura fusa deorsum,
 Tam miserè prostrata jacent, sic antè profata
 Haud minus atroci Martis Castella furore
 Demolita gemunt, ut Gelb, Gelduba vetustis,
 Quæ nunc pauca ades fumant, paucique camini;
 Hujus voce loci, Populos hinc inde jacentes
 Geldubas olim dixere, locosque citatus
 Tangitur à Plinio, Galba his Sulpius oris
 Rhenanos conservando sudavit, & omne
 Impiger in studium circum adificare propinqua
 Castra locis, magno hinc Galba de Cesare venit
 Gelba, jacent antiqua etiam fundamenta ibidem.

Credidit à multis quod sit nova Tracia Trarhehd /
 Jam quamvis Ericetum extet, tamen usque leguntur
 Ex istis Gelbis, quidam quod nempe Monarchis
 E Romanorum, Caesar curavit opimum
 Inde sibi fructum, Siferis sub nomine, Romam
 Transferri, cuius Tellus ea prodiga fetus.

Hinc Geldubarum genti (a) Mystera Sacra
 Divus Suvibertus fidei suggestit, in urbe
 Werdensi residens, aut Caesaris-Insula: ab ejus
 Coelica Evangelii captabant Praefulis ore
 Dogmata divinis mentem informantia rebus,
 Presbyteros his ille dedit, Missaque ministros
 Praeposuit, Praecoque fuit, delubra profanis
 In quibus Idolis, funestos Thuris odores
 Et Sacra falsa dabant, Divum convertit in Aras,
 Sancivitque piis sacro de more statutis,
 Et dictam primus perduxit ad inclyta gentem
 Castra Dei, verumque dedit cognoscere lumen
 Salvifica fidei, qua celsus aatur olympus.

De reliquo Henricus (b) Praeful Virnburgicus, urbs
 URDINGÆ fossas, Muros, Turresque, simulque
 Cum Claustris Portas, Civilia iuraque, nomen
 Urbis ut inferret, subiecit, & addidit: ante
 Abfuit à Rheno passus urbs illa trecentos
 Vltra, quod spatium Rheni devector unda,
 Alluviumque ferè dictam delambit ad urbem.

a. 705 b 1330

 XVII.

REENSA.

Hinc ultra Coblentz, Rhenana ad Flumina,
 REENSA,
 Archidiecefis quamvis à Corpore paulum

Distes

Distet, ad Vbiacam tamen ipso jure refertur
 Archidicesin, sed adhuc sub pignore vivit
 Hassorum: Vrbs eadem muris & turribus aucta
 Adjacet apricis Bacchique feracibus arvis,
 Equibus Albellum sat vinum forte quotannis
 Provenit, & quanquam Vulgo in proverbium abiit,
 Vinum REENSENSE non causat gaudia mensa,
 Attamen hoc gustatur odore, colore, sapore.

Hec Divi quondam fuit urbs ex are paterno
 Praefulis Austrasii Cunibersi propria, Rhenum
 Qui juxta fluvium hunc, & jus quod habebat, ibidem
 REENSÆque & Zeltinga, Rattichique, Mosellam,
 Omnibus adjunctis Vbiam transfudit in aram.

Hic adeo insignis claret prospectus, ut uno
 Intuitu, in quatuor Castella, & quatuor Vrbes,
 Inque Dynastarum Ditiones quatuor inde
 Lustrari detur: REENSAM, quam vindicat Archi-
 Praesul Agrippinas, Stoltzenvestam atque Capellam
 Annexam Treviris, & cis vaga littora Rheni
 Overlahnsteinam, Labneckamque in super arcem
 Jure Moguntinam: Braubach Castrumque vicissim
 Marxpurgum, & Princeps hoc Darmstadiensis adoptat.

Hanc supra REENSAM multoq; propinquius urbem,
 Ad Rhenum Structura vetus, collapsaque prorsum
 Est sita sub nucibus, qua Regia Sella vocatur:
 Wenceslaus in hac Caesar, quem diximus olim
 Ignavum, propter delicta patrata, quibusque
 Romanum Imperium destruxit, & are gravavit,
 Consilio Procerum, Regno detruditur, & sic
 Post M. bis duo C. exaucteratur ibidem.

XVIII.

MECKENHEIMIUM.

In nostra exurgit, MECKENHEIM, metra Forense
Oppidulum, nuper (a) quod adhuc transiit in
urbem;

Juribus urbanis, aliisque favoribus auctum,
Archidicecesis reliquis ex urbibus, equâ
Libertate valet, geminoque potitur honore.

Urbs hac in plano lustratur condita campo
Fœcundis utrimque agris, prædisque rotundum
In gyrum vernat, vicinam hinc montibus addit
Eisbacis partem, partemque Aralibus inde
Culminibus nectit, binis innixa columnis.
Hic in marmoreo ducto sublimè sepulchro,
A varij circum populi præeunte caterva
In Pastoralis Divorum ritè frequenter
Ecclesiâ Sacri cineres, atque ossa coluntur
Wendelinorum. Fernandi tempore Magni
Præsulis, hac Urbs ad Patriæ Comitibus scripta est.

Sanctus de Sonnenberg Archiepiscopus ANNO
Divæ & Richeza MECKENHEIM cepit, & illa
Tam celebris matrona fuit Regina Poloniæ:
Illius postquam Mejec stans abisset
E vivis Conjux, quamplurima munera præter,
Quæ pro structura dedit ac fundamine templi
Collegiive, Gradus Mariæ quod Virginis, aito
Agrippinensi Titulo dignamur in urbe,
Archiditecesi junxit, nunc cernimus urbem.

Hinc in præcæto tumultata Richeza quiescit
Collegij templo, quâ demonstrantur ad bucdum
In Mausolæo defunctæ cadavera talis
Matronæ, tantæ Regina, Authoris & hujus
Ecclesiæ, de qua Benefactrice atque Patronæ
Imperii pomum MECKENHEIM gestat in armis.

(a) 1636.

AR-